

107892 // 19

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

XXV. ÉVFOLYAM.

1943 2. SZÁM.

ALAPITOTTA: RAVASZ LÁSZLÓ

TARTALOM:

Az Ige tükrében.

I. L.: Sok és kevés.

Vásárhelyi János: Egyházunk aktuális kérdései

I. L.: A leventemozgalom és az egyházi ifjúsági munka.

Lelkésznek számára.

Vásárhelyi János: A papnék istentisztelete.

A lelkésznek szövetsége.

Hírek.

I. L.: A család jelentősége a nevelésben.

Vasárnapi iskola.

I. L.: A vas. iskola adminisztrációja.

I. L.: Vezetőtanfolyamok.

Irodalom.

N. A.: Dr. Koncz Sándor: Hit és vallás.

I. L.: László Dezső: Nép, nemzet, lelkipásztor. — *Bíró S.:* Falusiak a középosztályban.

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK: DR. IMRE LAJOS, DR. TAVASZY SÁNDOR

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGYÉVRE 8— PENGŐ. — EGYES SZÁM ÁRA 80 FILLÉR

A „Dolgozatok a református theologiai tudományok köréből“ o. füzet sorozat legújabb száma!

16-ik szám:

Az ethika mai kérdései.

Irta: Dr. Tavaszy Sándor. Ára 60 fillér.

17-ik szám:

Mi szükségünk van az Ótestamentumra?

Irta: Dr. Gönczy Lajos. Ára 80 fillér.

18-ik szám:

Téma és textus a prédikációban.

Irta: Kozma Tibor. Ára 1.— Pengő.

19-ik szám:

A világot legyőző hit.

Irták: Dr. Tavaszy Sándor, Dr. Imre Lajos, Dr. Nagy Géza és Nagy András. Ára 1·20 Pengő.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

M é g k a p h a t ó :

DR. KISS TIHAMÉR:

A ref. népfőiskola a vallásos nevelés szolgálatában.

Ára 30 fillér.

KOZMA TIBOR:

Az „Imago Dei“ problémája és a prédikált Ige.

Ára 5.— Pengő.

Tűz és Ső

címen jelent meg *Sipos Géza* prédikációs kötete. A 31 beszédet tartalmazó, 200 oldalas, finom kivitelű könyv ára 4.— Pengő.

JOH. VAL. ANDREA:

Az Úr jámbor szolgálója.

Szellemi szórakozás együgyű keresztyének mulattatására.

Fordította: Dr. Makkai Sándor. Ára 40 fillér.

AZ IGE TÜKRÉBEN

Sok és kevés.

Van itt egy gyermek, akinek van öt árpakenyere és két hala; de mi az ennyinek?
Ján. 6 : 9.

A tanítvány tanácstalanságának oka emberileg nyilvánvaló. Ötezer ember vár éhesen, kimerülve, és az Úr azt kívánja, hogy adjanak nekik enni. Ha számbaveszik a készletet, nevetségesen kevés, ahogy mondani szokták, még az éhenhalásra sem elég, ezzel a kevés eledellel nem is lehet odaállítani a tömeg elé. Felesleges, sőt könnyelmű dolog még vágyat is ébreszteni benne, még eszébe is juttatni a sok kimerült, éhes embernek, hogy csak ennyi lehetősége van a táplálkozásnak. Nem jobb-e most minden igényt lefokozni, minden vágyat elfojtani és éberen örködni afelett, hogy valakinek eszébe ne jusson igényt támasztani arra, hogy valami történjék. Az Úr szándéka, hogy itt, ebben a pusztaságban, ilyen körülmények közt táplálni akarja a sokaságot, vakmerő és esztelen vállalkozásnak tetszenék előttük, ha nem az Úr állana ott, sőt még így is lehetetlennek tűnik fel.

Ez a jelenség nemcsak a mostani háborús életkörülmények között kap meg bennünket s nemcsak ezekre vonatkozólag ismerünk rá a magunk hitellenségére és aggodalmaskodására benne, hanem állandó kísértése az egyháznak. Az egyház mindig tömeggel áll szemben, éhező, kimerült, elbágyadt és tehetetlen lelkekkel, mindig a lehetetlenséggel, látva a maga erőtlenségét, eszközei gyarlóságát. És mindig itt áll előtte a felelősség, az éhező embereket, a bűn mélyében vergődő lelkeket neki kell táplálni és megújítani. Ilyenkor szoktak előállani a megfontolt emberek, a reális számítás, a fellegekben nem járó, hiábavaló és veszélyes kockázatlatást kerülő felfogás emberei és azt mondják: nem szabad addig semmibe sem kezdeni, amíg az anyagilag biztosítva nincs! Nem szabad vakmerő és esztelen kockázatokba bocsátkozni, ki kell számítani a lehetőségeket, s idézik, ha épen még a Bibliában is ismerősek, a toronyéplítés példázatát, hogy aki tornyot akar építeni, számolja meg a pénzét, nehogy az történjék, hogy bevégezni nem tudja. Az egyház állandóan küzd ezzel a gondolattal és mivel mindig éhező és az Ige után vágyó tömeg áll előtte, mivel mindig hiányzik az az emberileg kiszámítható és biztosítható erő, amelyre támaszkodhatik, az az egyház, amely erre akar támaszkodni, mindig az emberi óvatosság s ennél fogva a tehetetlenség és így a feladatok

elől való meghátrálás, a hitelenség és a hűtelenség bűnébe esik.

Nem ez fenyeget e most is bennünket? Nem az látszik e a mi életünkben is, bátortalanok és gyávák vagyunk arra, hogy lemondjunk az emberi erőkre való bizakodásról és Istenre bízunk az ő ügyét? Nem azt vetjük e most is, hogy háború van és meg kell várni annak a végét, hogy most nem jó semmihez sem kezdeni, és ezzel leplezzük hitelenségünket, ezzel támogatjuk télen ségünket, mindaddig, amíg egyszer eljön az idő, amire hivatkoztunk, s az már nem lesz a mi időnk, akkor már alkalmak és feladatok sora tűnt el a múltban, amiket Isten épen most bízott reánk, de mi kitértünk előlük. Nem a hitelenség és hűtelenség bűne e az, hogy mindent mástól várunk, s ügyek állanak, feladatok várnak betöltetlenül a gyülekezetünkben, mert arra várunk, mikor majd kevesebb dolgunk lesz, mikor majd külső támogatás jön, mikor kedvezőbbek lesznek a körülmények és dicsérjük magunkat, hogy mi óvatosak vagyunk, nem ugrunk a sötétbe, nem indulunk bizonytalanra, holott ma még itt van a tömeg, lelkek, akikhez el tudnánk juttatni az Igét, míg egyszer megszűnik az éhség, amit Isten ébresztett az Ige után, akkor már hajlandók volnánk szolgálni, de hiába.

Krisztus előtt nincs sok vagy kevés. Előtte csak „elég“ van, az az elég, amit ő isteni hatalmával felhasznál, ha neki felajánlják, hogy tegyen csodát vele, a megsaporítás, a táplálás, a megelégtetés, az isteni kegyelem túláradó bőségének csodáját. Ha nem ajánljuk fel, a miénk marad és elszorvad, elfogy, az a kevés is semmivé lesz. De ha van bennünk hit, ha merjük hinni, hogy Isten kevés pénzzel, kevés erővel, kevés idővel és kevés alkalom birtokában is tud sokat tenni, hogy az amit ő nekünk adott elég arra, hogy eszköze lehessen az ő csodatevő hatalmának, akkor meglátjuk a csodát, amely másokat táplál, megelégtet, minket pedig megdicsőít azzal, hogy mi lehetünk azok, akiknek gyarló eszközöket az Úr felhasználta dicsősége megmutatására.

I. L.

Egyházunk aktuális kérdései.

Ha egyházunk aktuális kérdéseiről beszélünk, akkor ez lényegileg ugyanazt jelenti, mintha magunk elé idéznénk a legsürgősebb teendőket és feladatokat. Minden előttünk jelentkező kérdés ugyanis egy egy megoldásra váró feladat, amelyre nem lehet más a válasz, mint reakészülés a feladatnak legalkalmasabb és legcélravezetőbb betöltésére.

Mi a legaktuálisabb kérdés, mi a legelsőbrendű feladat ma egyházi életünkben? Amikor e kérdésre felelni próbálok, egy mélyen megragadó kép újul fel emlékezetemben. Országunk minden rétegének reprezentánsai a velünk szövetségben lévő államok képviselőivel ott állottak az országház kupolacsarnokában és megindult fájdalommal vették körül a hősi halott kormányzóhelyettes ravatalát. A koporsó mellett ott volt a mélyen sújtott édesapa, a legelső magyar ember, aki egyházunknak hive. A hatalmas gyászoló gyülekezetben megjelentek a fekete palástos református papok és mögöttük a teológusokból alkotott énekesek csoportja. Megkezdődött a szertartás. A teológusok ajkán egyszerűen, minden művészi előadásra való törekvés nélkül felzengett a kálvinista zsoltáreneklés: „Most mutasd meg Uram erődöt, midőn a nagy inség körülvett.” Az egész gyülekezetben az egyszerű zsoltár hangjaira átremegett a mélységes lelki megindultság, az Isten előtt megáldozódó lélek töredelme. Valami csodálatos volt látni, hogy mint gyűltek meg a szemek könnyel, látni azt, hogy különösen a kálvinista, a protestáns közéleti férfiak egész egyéniségén hogy ömlött át az ősi hitnek szíveket megdöbentő, bűnbánatra, alázatra, bzalomra indító ereje. Oh, valóban éreztük a Szentlélek szárnya suhogását! És akkor elkezdett beszélni, nem beszélni, hanem ígét hirdetni az egyszerű palástos szolga, az Ő Urának ihletett ajkú gyermeke. Beszélt egyszerű bölcsességgel, meleg szívvvel. Szóltott úgy, mint aki nem emberi bölcsesség, hanem az örök isteni bölcsesség izenetét és bizonyágtételét tolmácsolja. És azután imádkozott, gyermeki közvetlenséggel. Alázatos bizalommal vitte az égi Atya elé egy sokképpen megpróbáltatott nemzetnek, egy rettentően sújtott családnak, mindnyájunknak közös fájdalmát, töredelmét, vigasztalás után esengő vágyakozását. A minden külső póz nélküli egyszerű igehirdetés után újból felzendült az énekesek ajkán tisztán és erőteljesen az ősi zsoltár: „Tebenned bíztunk eleitől fogva.”

Szavakkal alig tudom kifejezni ennek a felejthetetlen órának hatását. Ott, abban a különböző egyházakat, különböző nemzeti kultúrákat egyesítő gyülekezetben megjelent a maga páratlan sajátosságában a magyar kálvinizmus. Ott ragyogott fel előttem a

felismerés megragadó tisztaságában, hogy a magyar kálvinizmus Krisztus egyetemes egyházában, a keresztyén világban egy párja nélkül való színezetet és pedig egy olyan értékes szint képvisel, amelynek hatása alól, ha a maga tiszta formájában jelentkezik, senki sem tudja kivonni magát. Láttam, hogy milyen megindult ámulattal figyelte a szertartást Ribentropp vagy Ciano és a többi külföldi követek. Ez a magyar kálvinizmus alkotó része a világkálvinizmusnak, alkotó része a világprotestánsizmusnak, benne van az egyetemes keresztyénségben, de mégis képviselni tud valami olyan sajátos nemzeti vonást, ami a hitben megszentelt magyar lélek meghatározottságát úgy viseli magán, mint eldöröghetetlen pecsétet, mint ahogy a világ népei között ez a mi kicsi magyar nemzetünk Isten akaratából egy egészen külön sajátos szint képvisel. Még külsőségeiben, istentiszteletgyakorlásában, éneklésében is valami egészen különálló rész. És a magyar kálvinizmusnak belső sajátosságát legjobban abban fejezhetjük ki, hogy szinte a tökéletességig emelkedett egyszerűségében megkapó formában tudja képviselni a puritán tisztaságot, hívő őszinteséget, tudja kifejezésre juttatni azt, hogy neki nincs semmi egyéb gazdagsága, szépsége, felszereltsége, egyedül csak az Isten Igéje. Ebből az Igéből táplálkozik tudománya, ebben az Igében van vigasztalása és ebből a lélekből születik minden égbeszárnyaló reménysége. Szolgái úgy jelentkezők, mint egyszerű emberek. Semmi külső dísz nincs rajtuk. Egyetlen jelvényük van, a prófétai palást, amelyik azt jelzi, hogy az élet Urának, a magát szent Igéjében kijelentő Istennek követségben járó szolgái. Ez az, ami ebben a tiszta formában, ha valóban így jelentkezik, megragadja a lelkeket.

Ennek a feledhetetlen benyomásnak hatása alatt tisztázódott lelkemben még határozottabban és erőteljesebben az a felismerés, hogy a mai körülmények között is egyházunknak egyetlen és leg-sürgősebb feladata van, és pedig az, hogy tudatosra tegye elsősorban a saját maga, legfőképpen pedig igehirdető szolgálatainak lelkében azt az igazságot, hogy kálvinista magyar református egyházunk csak akkor tudja betölteni rendeltetését, ha valóban azt adja, de azt tisztán és igazán adja, ami az ő lényege. Képviseli, hirdeti az Igét úgy, amint legtisztább megnyilatkozásaiban kezdettől fogva képviselte elsősorban a magyar nemzet körében. Történelmi életünk bizonyosságot tesz amellett, hogy egyházunk akkor volt erős, akkor tudta áldásosan kibontakoztatni mindig a benne rejlő kincseket, amikor valóban semmi egyebet, csak Krisztust és az Ő evangéliumát képviselte. Azért az a mi leg-sürgősebb feladatunk és legközvetlenebb kötelességünk, hogy valóban munkáljuk az őnismeret feladatát és érvényesítsük az egész vonalon, külső és belső megjelenésünkben és munkálkodásunkban a mi sajátos küldetésünket.

Ma a magyar élet nagy lelki vívódások között keresi a boldogabb jövő kialakulásának útjait. Nekünk bizonyosságot kell tennünk amellett, hogy a mi református Anyaszentegyházunknak

van mondanivalója ma is nemzetünk számára és amit egyházunk mond és mondania kell, az igazság és élet, mert az az Isten örök Igéjéből táplálkozó bizonyágtétel. A legelső feladat tehát, hogy lelkileg összeszedjük magunkat és világosan és határozottan tisztázzuk igehirdetésünk mondanivalóit a magyar nemzet számára a mai történelmi helyzetben. Ebből a megállapításból pedig az következik, hogy a legelső és legaktuálisabb kérdés és felelet a *magyar kálvinista igehirdetésnek megtisztítása és megújítása*. Ez pedig nem történhetik meg másképpen, csak a kijelentett Igéhez való komoly odafordulás által. Azáltal, hogy újra a lelkünk gyökeréig menő közvetlenséggel valljuk mi is a könyörgés szavát: „Órizz hamis tudománytól, hogy mi ne tanuljunk mástól és ne legyen több más senki, csak a Krisztus, kiben kell bízni.” Egyházunkban egy nagyon komoly theologiai munkásságra van szükség, egy, csak az Igére figyelő tanulmányozásra és odafigyelésre. Valami olyan egész életet igénybe vevő munkásságra, mint amilyen a magyar kálvinizmust jellemezte a reformáció első hódító korszakában. Újra tisztán kell meglátni, hogy abban a mértékben, amilyen mértékben elszakadt az Igével való közvetlen kapcsolattól Anyaszentegyházunk, bizony még egyházi és világi vezetőinknek lelke is elszakadt, abban a mértékben erőtelenedett meg egyházunk hatása is népünk és nemzetünk életében. Egyebet, tudományt, művészetet, gazdasági és politikai programokat, ragyogó eszményeket mások is tudnak adni, de a magyar nép számára az evangéliumot, az élet kenyerét igazában és legközvetlenebbül a mi Anyaszentegyházunk tudja adni, aki nem is tud egyebet, csak ezt tudja adni, viszont láthatjuk, hogy ez éppen annyira nélkülözhetetlen népünk számára, mint a mindennapi kenyér.

A bécsi döntés után egyházunk különösképpen rá van utalva erre a magabaszállásra és önvizsgálatra. Gazdasági, szociális és egyéb feladatokat mások szolgálnak és ki is szorítják e feladat végzése köréből egyházunkat és ha egyházunk csak ezt tudja és akarja adni, akkor egyre inkább feleslegessé fog válni a magyar életben. Ha egyházunk a nép, a gondjaira bizott lelkek hitben való életét nem tudja szolgálni, akkor a lelki vágyakozásban csalódott emberek elfordulnak tőle és az evangéliumot keresni fogják máshol. Ha tiszta forrásra nem találnak, akkor zavaros forrásokból is merítenek, mert ha nincs tiszta forrás, akkor a szomszjas ember merít a tisztátalan kutakból is.

Nekünk, kálvinista prédikátoroknak, ma azért arra kell törekednünk, hogy a Szentírás állandó és buzgó tanulmányozása mellett az Igének hitvallásunkban kifejezést nyert bizonyágtételeivel, minden más feladatot megelőző buzgósággal, hogy így Isten kegyelméből valóban az Ige szolgáló tudjunk lenni az élet minden vonatkozásában. Csak ha ezt a munkát végezzük, akkor tudjuk betölteni a jelenvaló időkben azt a feladatot, amelyre Isten hívott el bennünket. Azért azt kell mondanom, hogy az a legelső kötelességünk, hogy kiváló nagy gondot fordítsunk igehireetésünkre.

Halálos vétéknek tartjuk azt, ha az Igével való alázatos foglalkozás nélkül megyünk be akár egy hétköznapi istentiszteletre is. Legyünk tisztában azzal, hogy ha van mondanivalónk, akkor meg is fogunk hallgatni bennünket. Ha adni tudunk a lelkeknek valami olyant, amit más nem tud adni, vagy a magyar léleknek nem úgy tudja adni, mint ahogy azt mi adjuk, akkor a magyar nép bizalommal fog meghallgatni minket.

Meggyőződésem szerint ha az Igével való foglalkozás igazán mély és komoly lesz körünkben és prédikálásunk megújul az Ige által akkor egész külső egyházi életünk is úgy öltözik virágba, mint a folyóvíz mellett levő gyümölcsfa; úgy, amint az első zsoltár mondja: „Olyan lesz, mint a folyóvizek mellé ültetett fa, amely idejekorán megadja gyümölcsét és levele nem hervad el és minden munkájában jó szerencsés lesz.” Mert a mi református egyházunknak, a látható egyháznak, szervezeti ereje az Igéből jön és abból táplálkozik és ez a szervezet úgy válik erőtelenné, ahogy az Igével való kapcsolata gyengül. Kálvin egyházszervezete az Ige által ajánlott formák között valósult meg. A presbiterek, a diakónusok, a hívek közössége, a gyülekezet, mind egy főre és vezérre tekintenek, Krisztusban szerkesztetnek össze egy egységgé és Krisztus tölt be mindeneket az Ő bölcsességével és erejével. Ha a Krisztussal való kapcsolat hiányzik, akkor szétesik az egész szervezet, mert ha nekünk nincs Krisztus által való lelki impériumunk, kormányzó hatalmunk és tekintélyünk, akkor semmiféle impériumunk nincs. Ebből következik, hogy egyházunknak arra kell törekednie, hogy az egész vonalon az Ige szolgálata által öntudatosá tegye a mi egyházi szervezetünknek belső rendeltetését. Ma ez azt jelenti, hogy a lekipászoroknak a gyülekezetek tagjaiban, főként a presbitériumokban öntudatosá kell tenniük az Ige szolgálatára való elhívásnak köteleztetését. Meg kell ismeretniök és élő valósággá kell tenniök annak öntudatos vallását, hogy az egyház a Krisztus teste, az egyház élő organizmus, amelyben mindenkinek nélkülözhetetlen és sajátos szerepe van, mindenkire egyformán szükség van, mint ahogy a testen nélkülözhetetlen és pótolhatatlan a testnek minden része és egyik sem mondhatja, hogy nincs szükségem rád.

A kisebbségi élet elmúlt évtizedeiben tapasztalhattuk, hogy az egyházban, ha jelentkezik lenne az élő hit ereje, tényleg van is valami olyan lelki impérium, amely erősebb a földi hatalmaságoknak minden hatalmánál. Nem mondhatjuk azt, hogy tökéletesek voltunk. Alázatos töredelemmel ismerjük meg minden fogyatkozásunkat, de azt mégis mondhatjuk, hogy az erdélyi magyar nép magatartásában a mi külső tekintélytől, vagyontól, hatalomtól, támaszoktól megfosztott egyházunk mégis nemzetet megtartó erőnek bizonyult, csupán csak az Igének, ha halványan, de mégis egyre öntudatosabban jelentkező ereje által. Az Ige népesítette be templomainkat, az Ige gyűjtötte össze vasárnapi iskolákban, ifjúsági szövetségekben, nőszövetségekben a lelkeket és az Ige emelte

fel a magasságba a könnyes szemeket és tartotta ébren a lélek felelősségét a megújuló magyar jövőre. Ne gondoljuk, hogy nekünk most már szabad lemondani erről a megtartó erőről. Sőt inkább arra van szükségünk, hogy amit a külső kényszer gátlása miatt elmulasztottunk, azt az Isten által nekünk adott ezen kegyelmi időben kettőzött buzgósággal pótolni igyekezzünk. A közvetkezőben egy néhány ilyen pótlásra váró feladatra kívánok különösképpen reámutatni. Legjobb lesz, ha ezeket a munkákat a gyülekezetek népének korabeli tagozódása szerint mutatom fel röviden.

Egyházunknak elsősorban is különös gondot kell fordítania arra, hogy azokat a *gyermeket*, akiket Isten egyházunk gondviselésére bízott, meglátssa és eljuttassa hozzájuk az evangélium üzenetét, üdvözítő tanácsát. A mai helyzetben különös jelentőséget nyer egyházunknak a gyermekekkel szemben való szent felelőssége. Észre kell vennünk, hogy elsősorban a gyermekeket és a gyermekekben nekünk ígért jövőt akarják elragadni sok oldalról tőlünk. Ha a kisebbségi életben főként nemzeti szempontból kellett erős harcot vívniunk gyermekeinkért abból a felismerésből kifolyólag, hogy ha az állam elveszi tőlünk a gyermekeket és azok elvesznek a magyar nemzet számára, akkor elvesztjük igen valószínűleg egyházunk és az evangélium számára is őket, ma egyfelől arra kell vigyáznunk, hogy különböző társadalmi és politikai elképzelések miatt el ne szakítsák tőlünk lelkileg gyermekeinket, de másfelől vigyáznunk kell arra is, hogy evangéliumi egyházunk hatásköréből ki ne szakítsa egy másik egyház a mi gondjainkra rendelt gyermekeket. Itt a *reverzális-harcra* gondolok. Késégtelen, hogy a tudatosan előretűrt katolicizmus a reverzális kérdésében elfoglalt éles és megalkuvást nem ismerő kizárólagosságával elsősorban az eljövendő generációt és az abban ítélt jövőt akarja kiragadni kezünkből. Fájdalmas és krisztusi lelkületet nélkülöző ez a harc, amelyik még meg sem született gyermek felett, annak lelke felett pereskedik. Nekünk a gyermekekért vívott küzdelmet ma már itt kell megkezdennünk. Minden gyülekezetben a lelkipásztoroknak komoly gonddal kell örködniök a református családok lelki egysége felett és ha már a gyarló emberi életviszonyokból kifolyólag vannak vegyesházasságok és ezek a mi erdélyi életünk szerint szinte elkerülhetetlenek, akkor vigyáznunk kell arra, hogy azt az egyedül becsületes álláspontot, hogy a gyermekek nemük szerint kövessék a szülők vallását, mindenestre biztosítsuk. A közéletben is küzdenünk kell azért, hogy az állami törvénykezésben a magyar nemzet életviszonyainak megfelelőleg ezen elv szerint rendezzessék ez a kérdés.

A reverzális ellen pedig nem tudunk másképpen sikeresen küzdeni, főként csak az által, ha a lelkipásztorok mindenütt *élővé és közvetlenné teszik a családokkal való kapcsolatot* és úgy formálják már kezdettől fogva a vallásitanítás rendjén is az ifjúság lelkét, hogy amikor elérkezik számukra az az idő, amikor e kér-

désben állást kell foglalniok, elég erős legyen bennük az Anya-szentegyházunkkal szemben tartó hűség arra, hogy a jövődő ígéretével szemben ez az erkölcsi árulás számukra erkölcsi lehetlenség legyen.

Ennél a kérdésnél ma, amikor a római katolikus egyház a szentségi házasság jelszavával olyan szélesvonalú propagandát űz ellenünk, nekünk is gondoskodnunk kell arról, hogy igehirdetésünk, iratterjesztésünk, pásztorációnk különös erőteljességgel tisztázza a házasságra vonatkozó evangéliumi tanításokat és álláspontunkat, felhívja a figyelmet arra a mérhetetlen veszedelemre, amely a reverzálisokon keresztül sok helyen egyházunk életgyökereit vágja el és egyházfegyelmileg is megtegyünk mindent a hűtlenekkel szemben való határozott önvédelem céljából. A lelki pásztorok tartsák fenn a kapcsolatot a vegyesházasságban élő családokkal, ebben segítségül vonják be a különböző belmissziói szövetségeket és időként igyekezzenek létrehozni egy olyan *bizalmi viszonyt* a református családok körében, amely megnyitja számukra a lehetőséget az evangéliumi befolyás érvényesítésére.

Hadd mutassak rá ezzel a kérdéssel kapcsolatban arra is, hogy minden helyen különösen érdekünkben áll az is, hogy a családvédelem egészségügyi, szociális munkájában, gazdasági tevékenységében egyházunk is odaadó buzgósággal vegyen részt és éber szemekkel vigyázzunk arra, hogy az állami és társadalmi tevékenységek ki ne használhassanak arra, hogy a segélyezett családokat egyházunktól elidegenítsék és más egyház hatása alá tereljék. Erről a kérdéstről most csak ennyit kívánok megjegyezni.

Szükséges, hogy különösen nagy gondot fordítsunk a *vallás-oktatásra* és a vallásoktatás mellett a *vasárnapi iskolákra*, a *gyermekpásztorációra*. Ebben a korban, ha a kisebbségi élet alatt az a veszedelem fenyegette egyházunkat, hogy nemzeti vonatkozásban gátolták a munkát és akadályozták azt, hogy gyermekeinket egyházunk formálja lelkileg, ma itt az a veszedelem fenyeget, hogy az iskolákban a magyar nemzeti műveltség jelszava alatt egészen más kulturális eszményeket kívánnak uralomra juttatni és az egyház munkáját másodrendűnek, elmellőzhetőnek ítélik és hogyha egyházunk a hitoktatás és a vasárnapi iskolák kérdésében a kényelmes nemtörődömség álláspontjára helyezkedik, ezt nemcsak nem ítélik el, hanem sok helyen még jó néven is veszik. Nekünk azonban tudnunk kell, hogy ez milyen végzetes veszedelmet jelent egyházunk jövőjére nézve. Ma még az a helyzet, hogy kiváltképpen az iskolás gyereksereg körében végezhetjük legzavartalanabban a hitbeli alapozás, a lelki megnyerés munkáját. Ezért terhelne irtózatos felelősség, ha most, amikor lehet és szabad dolgozni, nem végeznők a legelevenebb munkát éppen az *iskolás gyermekek körében*. A vallásitanítás és a *vasárnapi iskola*, a *gyermekkel és a gyermekek szülőivel való pásztori kapcsolatok elmélyítése* döntő kérdés számunkra, mert csak akkor, ha ezt a munkát hűségesen elvégeztük, remélhetjük, hogy a különböző

szellemi irányzatok hatáskörébe, kísértési zónájába került ifjúság megmarad az egyház mellett való hűséges kitartásban.

Láthatjuk ma már, hogy a különböző magyar társadalmi mozgalmak, eszmeáramlatok, levente és egyéb szervezkedések milyen könnyen elvonják ifjúságunk érdeklődését és szeretét az evangélium ügyétől. Meg kell próbálnunk és megtennünk minden lehetőséget avégből, hogy az ifjúsággal való kapcsolatunk még jobban meg ne lazuljon, sőt, amennyiben csak lehetséges, még jobban megtaláljuk az utat az eddigieknél is a közvetlenül nyomunkba lépő nemzedékekhez. Az erdélyi református egyház története is mutatja, hogy az egyház iránt közönyössé vált egyetlen nemzedék, milyen mérhetetlen károkat tud okozni közönyével és nemtörődömségével. Erdélyben felekezeti iskoláink ötven százalékát tiszta református vidékeken egy fél évszázad alatt adta fel egyházunk azért, mert az akkor sorsintéző generáció a liberális-nemzetpolitikai elgondolásának hatása alá került. Egy generáció fél évszázad alatt tönkre tudta tenni azt, amit századok alkottak.

Az ifjúsággal való kapcsolatok megtalálása ma életkérdés egyházunk számára. Ezt elsősorban a lelkipásztoroknak kell tudni és érezni és ezért minden lelkipásztornak különös gondja legyen arra, hogy a konfirmációval ne tekintse elvégzettnek feladatát, hanem éppen azután tartsa fenn az idősebb barát baráti kapcsolatát az ifjúsággal és vonja be úgy a fiú, mint a leányifjúságot az egyházi tevékenység körébe.

A magyar léleknek mindig különös erkölcsi irakölő-erőt gyakorolt a szülőföld iránt való szeretet és azért szükséges, hogy a lelkipásztor a gyülekezetből tanulás, kenyérkereset, hivatás szempontjából elkerülő fiatalságot is nyilvántartsa és a lehetőség határan belül úgy ő, mint a gyülekezeti szövetségek levél és más eszközök által a gyülekezettel, az ősi földdel való kapcsolatot fenntartsák. A gyökértelemné vált embereket sodorja el tőlünk legkönnyebben a kor áramlata.

Az ifjúságot pedig a gyülekezetben *foglalkoztatni* kell. Mert az ifjúság életöszöne keresi a tevékenykedési kört és ha érdeklődési és tevékenységi körét nem veszi igénybe az egyház, igénybe veszik mások, sportegyletek és egyebek és ma részben éppen ez az oka annak, hogy az ifjúság semmi értelmét sem látja az egyházzal való elevebb kapcsolatok megőrzésének.

Nem akarok többet szólni egyházunknak az ifjúsággal végzendő programjáról, mert ha a kérdés rendkívüli fontosságát látjuk és átérezzük és nyitott szemmel nézünk körül ott, ahol vagyunk, a teendők egész serege azonnal és önkéntelenül is megnyílik szemünk előtt. Most még egy néhány szót a *felnőttek körében végzendő* munkára nézve kívánok mondani. Már bevezetésem rendjén szólottam arról, hogy mennyire nélkülözhetetlenek és fontosnak tartom az istentiszteletek pontos, gondos, reáakészült elvégzését. Kibeszélhetetlen nagy jelentősége van annak, hogy ma

a lelkipásztor a legnagyobb gondot fordítsa mindentűt az istentiszteletre, még a közönséges hétköznapi istentisztelet végzésében is, még külsőleg is látszódjék meg a lelkészen, hogy szent dolgot végez, amikor paláttal a vállán az Úr házába lép. Mutassa meg öltözködésében, ruházatának nem a pompájában, de a tisztaságában, hogy égi küldetésben jár. Ma népünk a templomban égi üzenetet vár és az égi üzenet tolmácsolójának tudnia kell, hogy neki tisztán és elegyítetlenül kell közvetítenie a megtartó evangélium tanácsát. Csak ebből a komoly felelősségérzésből születnek meg igehirdetésünk megújulása. Tapasztalataink bizonyítják és egyre határozottabb meggyőződésem van afelől, hogyha a lelkipásztor elveszti templomából a híveket, elveszítette minden vonatkozásban és egy ilyen gyülekezetben elvesz a hathatós evangéliumi munkának csaknem minden lehetősége. Azért a felnöttek között való munka az *istentiszteletek központi jelentőségén* fordul meg.

Ha az istentiszteletek végzése igazi hűséggel és buzgósággal történik, akkor egészen természetes, hogy ez a munka nem áll meg és nem zárkózik csak a templom falai közé. Az élő víznek folyamai kiáradnak a templomból a családi hajlékokba, a gyülekezeti élet minden viszonylatába, presbiteri gyűlésekre és szövetségi összejövetelekre is. Itt hadd mutassak reá egy nagy fogyatkozásra. Egyházunknak erőtelensége sok részben abból származik, hogy az úgynevezett kura pásztoralist meglehetősen elhanyagolják, vagy nem eléggé rendszeresen végzik lelkipásztoraink. A gyülekezet tagjait *családi hajlékukban fel kell keresni*, beszélgetni kell velük, meg kell találni a módját annak, hogy a pásztori látogatástól elszokott híveinkkel ezeket a kapcsolatokat újra felvegyük. Feltűnés nélkül is megtehetjük ezt és lassanként hozzászoktathatjuk — fájdalom — az ettől nagyon elszokott híveinket. Az iskolába, vasárnapi iskolába járó, majd konfirmálandó gyermekek szüleit keresse fel a lelkipásztor és beszélgessen velük gyermekeikről. Ez a beszélgetés mindig kibeszélhetetlenül áldásosnak fog bizonyulni. Ha betegségi esetről értesül a lelkész, ne várja meg, amíg a halálos beteghez úrvacsora céljából hívják, de mint atyafi keresse fel a szenvedő atyafit. A reverzális ellen való küzdelemben is márcsaknem bizonyosan hiábavaló annak a lelkipásztornak a látogatása, aki akkor lép be először abba a házba, amikor a reverzális megkötésétől kívánja visszatartani hívünket, de bizonyára sokkal könnyebb lesz a védekezés, ha a lelkipásztort régi személyi kapcsolat köli oda gyülekezetének családjaihoz. És milyen sokat tehet a lelkipásztor ezekkel a látogatásokkal avégből is, hogy a családi hajlékokban kifejlődjék az evangéliumi légkör.

Itt kell megmondanom azt is, hogy ez a bizalmi viszony a lelkipásztor és a gyülekezet tagjai között csak akkor fejlődhetik ki, hogyha a lelkipásztor mind magánéletében, mind a közéletben egész személyiségével és családjának életével is az evangélium ügyét képviseli. Ha a lelkipásztor beleelegyedik a napi politika kérdéseibe, pártoskodik, tülekedik, vagy beleelegyedik különböző

gazdasági vállalatok és törekvések nem reá tartozó kérdéseibe, akkor a gyülekezetek tagjai nem látják többé benne az Isten emberét és elfordulnak tőle, mert a nyáj nem érti meg beszédjéből a Krisztus pásztorának szavát. Ha a kisebbségi életben nemzetünkért vállalnunk kellett sokszor az ilyen munkát, akkor ez érthető és a nemzet jövője érdekében kényszerű áldozat volt számunkra és ezt jobberzésű híveink tudták és méltányolták is, de ma vannak mások, akik végezhetik ezt a munkát és nem szükséges, hogy a lelkipásztor riválisuk legyen, mert ebben a vonatkozásban is igaz a krisztusi szó: Mit ér az, ha az egész világot megnyered is, lelkedben pedig kárt vallasz? Az lehetséges, hogy egy lelkipásztor ragyogó és ünnevelt népevezér a falujában, de legyen tisztában minden lelkipásztor azzal, hogyha csak népevezér marad, előbb vagy utóbb lelkileg elidegenedik tőle az egész gyülekezet, egyetlen bánkódó szlv sem fog hozzá menni lelki kérdéseivel, hogy tőle halljon egy isteni jó szót kétségei és fájdalmai között.

Ma a gyülekezet tagjai pedig mindenütt azt várják, hogy a pap közöttük igazán az Isten embere legyen. Háborúban élünk. Nagyon sok családban mély és komoly bánat, félelem, kétség között vivódnak a lelkek. Itt mutatok reá arra, hogy a legjobban megpróbált családokkal, *a hadbavonultakkal és a hadbavonultak otthon maradt tagjaival* különösképpen törődjünk. Nem olyan nehéz dolog megtudni harctéren levő híveink táborigazgató posta számát és nem kerül különösebb anyagi áldozatba sem az, hogyha a lelkipásztor időnként ír egy levelezőlapot harctéren levő hívének. Aki ismeri a harctéren levők lelki állapotát, az tudja, hogy egy hazuról érkezett levél milyen nagy örömet jelent annak a katonának, hogy az a katona egész életében emlékezni fog arra, hogy a lelkipásztor gondolt reá és egy imádságos szlvből fakadt jó szót izent neki. Az itthon maradt családtagok pedig védelmet látnak abban, hogyha tudják, hogy a lelkipásztor figyelni sorsukat, hogy a lelkipásztorhoz oda mehetnek jó tanácsért, segítségért, a lelkipásztor szót tesz érettük, sőt mondhatom azt is, hogy az otthon maradt feleség és anya számára fegyvelmező erőt jelent az, ha tudja, hogy a lelkipásztor számon tartja életét és viselkedését. Ma ennek a munkásságnak mérhetetlen jelentőségét különösképpen át kell éreznünk.

A felnöttek körében végzett munkára nézve főként ezeket tartottam szükségesnek előtérbe állítani. Még csak azt említtem meg, hogy mindezekről a dolgokról pedig beszélgessünk presbitertestvéreinkkel, a szövetségi tagokkal, általában gyülekezetünk felnőtt tagjaival. Ha a lelkipásztor végzi ezeket a munkákat, akkor mindig lesz beszélgetnivalója a gyülekezet életéből kinőtt kérdésekről és lesz igehirdetési anyaga is és nem fogja hiába hasogatni az eget a tényleges élettel semmi kapcsolatban nem álló prédikációival.

Végzem is előadásomat. Amint látjátok, nem egyházpolitikai kérdéseket fejtegettem. Ha egészséges egyházunknak közszelleme, ha élő és eleven Anyaszentegyházunkban az evangéliumi munka,

akkor az egyházpolitikai kérdéseket az adott viszonyok között mindig sikeresen fogjuk megoldani. Krisztus igéri az ő egyháznak, hogy azon a pokol kapui sem győzedelmeskedhetnek és én rendületesül is bízom abban, hogy ha Krisztus elő az Anyaszentegyházban és Igéje és Szentlelke irányítja az Anyaszentegyház híveit és szolgálait, akkor Krisztus meg is gyógyítja az ő nyáját, mert valósággal úgy van, ahogy Krisztus Urunk mondotta, hogy akiket nekem adott az Atya, azokat senki ki nem ragadhatja az én kezemből. Mondjunk is le arról, hogy mi politikai ügyeskedésekkel, hatalmaskodásokkal meg tudjuk védeni és erőssé tudjuk tenni egyházunkat. Kába és hiábavaló reménykedés ez. Az Ige és a Szentlélek bennünk, egyedül csak ez, de ez valósággal a mi igazi védelmünk.

Sajnos, a felszabadult hazában felvelődött a különböző egyházak, a látható egyházak között a hatalmi, az elsőség felett való verseny. Itt Erdélyben, a mi magyar református egyházunk kezéből is ki akarják tépni azt a nemeslevelet, amelyet őseink tiszteséggel megszereztek. Legyünk tisztában azzal, hogy őseink ezt a nemeslevelet az evangélium hősies szolgálata által szerezték meg és más eszközökkel mi sem tudjuk sem megszerezni, sem megtartani. Nemrégén olvastam ezt a nagyon meggondolkoztató mondatot a német evangélikus lelkészegyesület egyik hivatalos lapjában: A történelmi egyházakat mindig veszedelmes próbálja az a kísértés, hogy az egyház előtt maga az egyház, mint látható szervezet, lesz az egyedül fontos, csak arra törekszik, hogy a maga egzisztenciáját biztosítsa és nem arra, hogy igazolja. Maga magában hisz és ekkleziológiát új krisztológia helyett, földi alakulatát fontosabbnak tekinti, mint küldetését. Öncéllá lesz, vagy keményebb szóval mondva: A földi egyház bálványává válik és maga iránt kíván hódolatot és nem Isten és az Ő Krisztusa iránt. Ebből fakad a földi egyházak között való szánalmas versengés, uralmi vágy, kizárólagosságra való törekvés, az a lelkület, amelyik részekre kívánja szakítani a Krisztust, amely lelkület már jelentkezett a korinthusi gyülekezetben. A Sátánnak ez a kísértése vette és veszi mindenkor hatástalanná az egyházak munkáját. Az a lelkület — fájdalom — a felszabadulás óta élesen jelentkezik a mi közéletünkben is és mondanom sem kell, hogy számunkra, kish számú, felekezetek szerint nagyon megoszlott magyarságra nézve nemzeti szempontból is halálos veszedelmet jelent. Ez a kísértés természetszerűleg végzetesen nagy éppen a katolikus egyházban, mert ott maga az egyház földi megjelenésében akar üdvintézmény lenni. A katolikus missziót legtöbbször egyházi propaganda és nem Krisztushoz vezérlő missziói küldetés jellemzi. A mi református egyházunk azonban lényegét tagadja meg, ha létezésének és munkájának igazi küldetését nem abban látja, hogy alázatos és boldog eszköze legyen a lelkek Krisztushoz való vezetésében Istennek. Ezért mi különösen vigyázzunk arra, hogy a felekezeti harcot és a kizárólagosságra való uralmi törekvéseket sohase állít

suk előtérbe. Egyedül Krisztusé legyen minden munkánk és minden dicsekedésünk. Azért tartsuk távol magunktól a hiúságot, még ott is, ahol többségben vagyunk. Értjük meg, hogy a mi küldetésünk nem az uralkodás, hanem a szolgálat. A most sok kísértést jelentő közös megjelenéseknél, ahol a különböző egyházak papjai együttesen szolgálnak, ott se sokat törődjünk és ne érezzük ki mi az elsőség kérdését, hanem inkább kettőzött éberséggel vigyázzunk arra, hogy ahol szólunk, ott valóban az Igét szóljuk. Sokkal többet fogunk elérni annak kifejezésrejuttatásával, hogy mi az igazság és szeretet evangéliumj szolgálatában és nem a számszerű többségben, földi hatalomban, politikai ügyeskedésekben, versengésben, türelmetlenkedésben, uralkodni-vágyásban keressük létünk igazolását.

Komoly belső viaskodások győztek meg arról, hogy a mai történelmi helyzetben miben lássam egyházunk legaktuálisabb feladatait. Engem is elkeserített és bántott a felszabadulás után jelentkezett felekezeti harc és sok álmatlan éjszakán viaskodtam afelett, hogy mit tudjunk mi tenni erdélyi református egyházunknak, amelyik ma már nem a régi történelmi, fejedelmi egyház, hiszen több mint negyedmillió hívünk, egész sereg intézménnyel szakadt le tőlünk és gyötrelmek között várja a felszabadulást, mit tudjunk mi tenni egy reánk törő katolikus akcióval szemben, amelynek ma már sokak által hangoztatott jelszava Erdély átkatolizálása? Beláttam, hogy hatalmi eszközök nem tudnak minket megvédelmezni. Aztán gondoltam kisebbégi helyzetünkre. Amilyen volt a helyzetünk Romániában nemzeti szempontból, ahogy akkor sem tudtunk semmi hatalmi eszközre támaszkodni, hanem egyedül csak a Lélek erejére és az a Lélek minket meg is tartott, úgy most sem támaszkodhatunk egyébre, csak a Lélek erejére egyházunk védelmében és megtartásában. De kérdem: egyház vagyunk-e, a Krisztus egyháza vagyunk-e, ha nem bízunk abban, hogy az evangélium valóban Istennek ereje, ha meg nem tudtuk nyitni szívünket az égi szó előtt: „Elég neked az én kegyelmem?” Ezek a megfontolások vezetnek arra, hogy boldog bizalommal hirdessem, hogy egyházunk jövője egyedül azon fordul meg, hogy mi teljesen, kizárólagosan Isten Igéjével szolgáljunk és úgy induljunk szembe minden támadással, minden kétséggel, a jövőnek minden bizonytalanságával bátran szembenézve, mint ahogy Dávid indult szembe Góliáttal: „Te karddal, dárdával és paizzal jössz ellenem, én pedig a seregek Urának, Istenének nevében megyek ellened.” Mi csak valljuk rendületlenül, hogy nem adatott más név, amely által megtartatnánk, csak a mi Urunk Jézusnak neve. Ez a név nekünk elég. Ő mondta: „Bízzatok. E világban háborúságtok lesz, de én meggyőztem a világot és ti is győzni fogtok.”

VÁSÁRHELYI JÁNOS.

A leventemozgalom és az egyházi ifjúsági munka.

1. Az orsz. levente-központ kiadta annak a tervnek anyagát, amelyet az 1942—43. évben a leventenevelés munkájában meg kell valósítani. Ez a program, a maga alapos elgondolásaival, szakszerű utasításaival és az egészen átvonuló mély pedagógiai érzékével őszinte elismerésünkre tarthat igényt. A program alapgondolata az, hogy a leventemunkát ebben az évben fokozottabban kell mozgalommá kialakítani, olyanná, amelyben maguknak a leventéknek öntudatos és készséges hozzájárulása érvényesüljön. Magában foglalja a fiúk nevelését, valláserkölcsei alapon, a nemzeti élet értékeire, a nemzeti szolgálat módjaira, felőleli mindazt az ismeretanyagot, amit a legelemből kezdve egészen a magyarságismeret és nemzeti történelem elemeiig egy ifjúnak tudnia kell s megadja az utasítást arra, hogyan kell ezt a kiképzést a katonai és testnevelési vonalon is megerősíteni, úgy hogy a fiúk ilyen irányban is megkapják azt, amire szükségük van. A tervezet pedagógiai érzékére jellemző az az utasítás, amely hangsúlyozza, hogy a nevelésnek kedvet kell ébresztenie az ifjúságban, a leventemunka ne legyen unott, fárasztó, kedvetlen munka, hanem vidám, derült és eleven, maga a vezető személyesen is foglalkozzék a fiukkal és személyes nevelést is igyekezzen végezni.

Tudjuk, hogy a LOK több ízben is alkalmat adott több lel késznek és az ifjúsági munkában dolgozó egyénnek arra, hogy néhány napos tanfolyamok útján ebbe a munkába bekapcsolódjanak, hogy főleg a leventeegyesületek munkáját a lekipásztorok és ifjúsági munkások kezébe akarja letenni s hogy az ifjúvezetők képzsére helyez ebben az évben különösen nagy súlyt.

Éppen ezért szükséges foglalkozni azzal a kérdéssel, *milyen viszonyban áll a leventemunka azzal a munkával, amelyet az egyház végez az ifjúság között?* Annival inkább szükséges ezzel foglalkozni, mert egyrészt a leventemunka az ifjúságot teljes mértékben bekapcsolja, nemcsak az ifjúság létszámát, de idejét, érdeklődését tekintve is és mert éppen ezért sokan vannak tájékozatlanságban afelől, hogy ezen átfogó és az egész ifjúság életét magába foglaló munka mellett van-e lehetősége és szüksége még annak, hogy az egyház az ifjúsággal foglalkozzék?

Mikor ezeket a kérdéseket tisztázni akarjuk, ezt nem úgy tesszük, hogy a leventemunka programját vesszük kritika alá, hanem úgy, hogy megkeressük a két munkának, a levente- és az egyházi munkának közös vonásait, valamint azokat, amelyekben egyik a másikat nem pótolhatja s megállapítjuk a kettő viszonyát.

Még csak annyit bevezetésül, hogy a leventemunka elvileg az egyháznak az ifjúsággal való munkáját nem akadályozza és nem tiltja, sőt azt elvileg szükségesnek tartja, éppen így az egyház nem kifogásolhatja azt, hogy az állam egy ilyen szervezetben — mint az ma a legtöbb államban meg is történik — az ifjúság nevelésével foglalkozzék.

2. Az utóbbi időkben azt látjuk, hogy minden állam többé-kevésbbé hasonló intézkedéseket tett arra nézve, hogy az ifjúság nevelésének egységes és állami szempontból az állam érdekeit szolgáló irányát megszabja és erre önálló szervezetet létesített. Kétségtelen, hogy a református felfogás szerint is erre *az államnak nemcsak joga van, hanem annak kötelessége is*, hogy állampolgárai nevelését irányítsa, feltéve, hogy ez az irányítás nem ellenkezik Isten törvényével. Az így irányított és államilag megszervezett levente-mozgalomban az ifjúság minden egyes tagja részesül abban a kiképzésben, amelyet a program előír. Az egyháznak, amelynek az a feladata, hogy itt a földön Isten Igéjét szolgálja, hogy *örkdjék afelett, hogy minden Isten Igéjének alapján történjék*, hogy hirdesse Istennek a váltságban hozzánk megnyilvánult kegyelmét, ezzel az állami neveléssel való viszonyban két feladata van. Az egyik az, hogy ezt *elősegítse*, mint, bár gyarló, emberi, de mégis arra való törekvést, hogy Isten gyermekei ezen a földön az ő törvényében neveltesse, a másik az, hogy *hirdesse* ezen nevelésre vonatkozólag Isten parancsát, azt t. i. hogy minden emberi törekvés csak akkor éri el a célját, ha az nem önmagában bízik és nem tekinti magát abszolútnak, hanem mindenkor Isten kegyelmére támaszkodik.

Az állam nevelő szervezete viszont tekintetbe kell vegye azt, hogy *őnmaga törvényt és célt a nevelés elé nem tűzhet*. Hogy az igazi nemzethűség, a nemzeti gondolat elmélyülése, az igazi hazaszeretet valódi alapja a lelkeknek Istenben való élete. Tudnia kell, hogy *minden olyan nevelés, amely nem a vallásos hitben keresi a maga alapját, ingatag talajon áll*, hogy a léleknek Istennel való viszonya szabja meg annak a nemzettel való viszonyát is. Csak aki a hazát valóban „szent hazának” nézi, vagyis olyan földnek és otthonnak, amelyet Istentől kapott s amelyet neki Istentől adott feladatai vannak, csak aki a nemzetben nem érdekszövetséget, nem egyének tradícióin alapuló együttélését, nem biológiai kapcsolatot ért, hanem olyan közösséget, amelynek tagjait az Istentől együtt kapott és együtt teljesítendő hivatás köli össze és ezt a hivatást csakugyan Isten Igéje iránti alázatossággal keresi: csak az tud igazán szolgálni hazájának és nemzetének s csak az erre való nevelés az igazi nemzeti nevelés.

Mivel pedig Isten akaratát az *egyház* van hivatva hirdetni, azért *az állam létérdeke, hogy tagjai vallásos hitének mélységét, egyházzal való kapcsolatuk közvetlenségét elősegítse és munkálja*.

3. Csak természetes, hogy a leventeprogram ezt a *vallás-erkölcsi alapot* öntudatosan hangsúlyozza. De természetes az is,

hogy ebben kénytelen megmaradni egy olyan alapon, amely minden egyházi szempontot mellőz, mert ha nem tenné, akkor vagy egyik, vagy másik egyház felfogását kellene képviselnie. Ezért van — és ezt nagyon fontos megfigyelni —, hogy a program *ki akar kerülni minden olyan vonatkozást, amely a vallásos élet sajátosan egyházi vonásait érinti*. Azért mondja, hogy a „felekezeti kérdéseket távol kell tartani az ifjúságtól“, hogy a leventéket templomba kell vinni, de helyesebbnek tartja a külön levente istentiszteletek tartását, vagyis az olyanokat, ahol az ifjúság nem a maga gyülekezetének a közösségében találkozik, hogy az ifjúság különállásának hangsúlyt adjon. Ezért adja utasításban, hogy a „templomi oktatás hazafias jellegét meg kell óvni“ s ezért mondják ennek a mozgalomnak a vezetői, hogy a leventemozgalom egyházakon és hitvalláson felüli vallásosságot és erkölcsiséget akar ápolni. Ezért van, hogy a programban csak arról lehet szó, hogy az ifjúságnak a lelkészekkel és a templommal való viszonyát ápolni kell, de nem szól az egyházzal való viszonyáról, s ezért van, hogy a vallás erkölcsi oktatásban a program hangsúlyozza, hogy a vezetőnek a felvetett kérdésekre „minden kétséget kizáró, határozott feleletet“ kell adni.

Mindezek természetesekek, mert egy olyan szervezet, amely az ifjúságot vallásra való tekintet nélkül foglalja magában, nem is tehet mást és nem tehet többet. Ami ennél több, azt már *nem neki kell megadnia, hanem az egyháznak*. Az egyházak, amelyeknek a tagjai, maguk a leventemunka vezetői is, tudják, hogyha a felekezeti kérdéseket távol tartom az ifjúságtól, akkor ez azt jelenti, hogy olyan vallásosságra neveltem, amelyben hiányzanak éppen a vallásnak, a hitnek a legmélyebb kérdései, mert ezek a legmélyebb kérdések éppen az egyes egyházak, egymástól különböző, de mindegyik számára életbevágóan fontos hittételeiben találhatók. Hogy lehessen „vallásosnak“ nevelni azt a református fiút vagy leányt, akinek nem szabad beszélni a hit által való megigazulásról, az elválasztásról, a Szentháromságról, a Szentlélek Istenségéről, Krisztus váltságahaláláról stb, vagy egy olyan katolikust, akinek nem beszélhetnek a gyónás, az áldozás titkáról, a szentek közbenjáró erejéről s így tovább? Az egyháznak tudnia kell, hogy bár a leventemozgalom nem tehet mást, mint egy egyház és hitvallás feletti nevelést ad, de ilyen tulajdonképpen nincs, csak a régi liberális racionalista felfogás szerint volt, mintahogyan ez a liberális felfogás vallotta, hogy a hit és erkölcs kérdéseiben lehet kétséget kizáró feleletet adni, holott a legkisebb erkölcsi kérdésben való állásfoglalás is nem a tanítás, hanem a küzdelem és döntés dolga, s ez vallotta, hogy lehet egy a hittől független erkölcs, amely általános, holott tudjuk, hogy a hit és erkölcs csak ugyanazon dolognak két megnyilvánulása.

4. A leventemozgalom, mint állami szervezet mindezeket *nem érvényesítheti*, azért állami szervezet s azért egyetemes. Ezért nem beszél az egyházzal való kapcsolatáról, csak a lelkészről és

templomról s ezért hangsúlyozza ki a templomi oktatás hazafias jellege megóvását, mert reá csak ez tartozik, neki csak ez a feladata, neki a vallásos nevelés csak *alap, amelyet az egyház kell, hogy megvessen, ő csak épít reá.*

De éppen ebből következik, hogy az *egyháznak itt van olyan feladata*, amit a leventetörvény nem ír elő, és ez az, hogy *neki magának a leventemunka mellett nem szabad a maga ifjúságot és aközött való munkát azon formák szerint elhanyagolni, amelyek éppen az egyházi munka sajátos formái.* Következik, hogy ha az egyház ezt teszi, megerőtleníti magát a leventemunkát és aláássa azt. *Az egyházi ifjúsági munka és a leventemunka tehát nem azonosítható és nem egyesíthető.* Az egyik *igehirdetés*, a leg-egyszerűbb formájában és még akkor is, mikor az ifjúsággal csak beszélgetés folyik, a leventemunka *állami nevelés*, még akkor is, mikor esetleg a leventeegyesületben bibliaóra van. Az az egyház, amely a maga sajátos ifjúsági munkáját, az ifjúsági keresztyén egyesületben és leányszövetségben a leventemunkáért feladja s azt hiszi, hogy mindent elvégzett akkor, mikor ott dolgozott, saját maga dobta el magától az ifjúságot s kiadta egy olyan mozgalomnak, amely éppen ezt a munkát, az ifjúság Isten Igéjével való táplálását nem végezheti, mert nem feladata.

És éppen így kötelessége az egyháznak, amellet, hogy az ifjúságával foglalkozik, foglalkozni *azokkal, akik a leventéket oktatják* s akik az ő tagjai közé tartoznak. Meg kell tanítani őket, hogy az igazi vallásos nevelés csak a hit alapján végezhető, hogy a leventemunkának legszorosabb és jól felgölt érdeke, hogy elég időt adjon az ifjúságnak az egyházi ifjúsági egyesületekben való részvételre, sőt erre buzdítsa is őket.

Ha az egyház elveszti az ifjúságot, annak oka nem a leventemozgalomban, ebben a jól elkészített és pompásan kitervelt szervezetben lesz, hanem saját magában, mert elmulasztja és könnyedén feladja azt az alkalmat és azokat a kereteket, amelyek neki saját magának vannak meg az ifjúság lelki nevelésére. Az ifjúsággal tehát külön, a leventemunkától függetlenül, a saját egyházi egyesületeinkben is foglalkoznunk kell, ez nemcsak Isten kikerülhetlen parancsa, nemcsak az egyház érdeke, hanem nemzetünk lelki felépítésének feltétele is.

I. L.

LELKÉSZNÉK SZÁMÁRA

IRJA: VÁSÁRHELYI JÁNOS PÜSPÖK.

A papnék istentisztelete.

„Tiszta és szeplő nélkül való istentisztelet az Isten és Atya előtt ez : meglátogatni az árvákat és özvegyeket az ő nyomorúságukban.“ (Jakab 1:27.)

Jakab apostol józan és szigorú szavakkal hangsúlyozza leveleiben az igazságot, hogy ez olyan hit, melynek cselekedetei nincsenek, halott hit. A hit és cselekedetek viszonyával úgy vagyunk, mint az élő fa a gyümölcsével. Ha a fa élő, akkor természetesen gyümölcssei vannak. Nem érdeme ez az élő fának, hogy vannak gyümölcssei. Ha élő a fa, nem tehet mást, mint hogy gyümölcsöket terem. Ha pedig egy fának nincsenek gyümölcssei, akkor biztosan meg lehet állapítani, hogy az a fa beteg, kizárólagosan halott, vagy előbb utóbb halott lesz. Ugyan kényszerű összefüggés van a hit és cselekedetek között is. Ha a hitnek nincsenek cselekedetei, akkor a hit nem élő hit, hanem halott hit. Ezért tanítja nagyon józanul, de igazán Jakab apostol: „Mondhatja valaki, neked hited van, nekem pedig cselekedeteim vannak. Mutasd meg nekem a te hitedet a te cselekedeteidből és én meg fogom neked mutatni az én cselekedeteimből az én hitemet.“ Egyeseknek és közösségeknek nem árt néha számba venni, hogy egészséges-e az ő hitük? Az eredményt a cselekedetek fogják megmutatni és igazolni.

Maradjunk a papnék körében. Az apostol azt mondja, hogy az igazi és szeplőnélküli istentisztelet valósága főként abban nyilvánkozik meg, hogy akik igazán tisztelik Istent, azok hitüket és szeretetüket abban mutatják meg, hogy nem feledkeznek meg, ellenkezőleg, meglátogatják s ha meglátogatják, akkor bizonyára vigasztalják és segítik is az árvákat és özvegyeket. Természetes, hogy az igaz papnék az istentisztelet eme kedves gyakorlatában általában is elől kell járnia. De tegyük fel a kérdést, hogy igazán elől járunk-e?

Maradjunk csak magunk között. Minden papné, aki e sorokat olvassa, őszintén és igazán tegye fel saját maga előtt a kérdést: Törődöm-e szívből és igazán eleget az özvegy lelkésznekkel és az árva papi gyermekekkel? Tartunk-e fenn egymással baráti, társadalmi, testvéri kapcsolatot? Itt él a falumban vagy a váro-

somban egy szegény, gondokkal küzdő papi özvegy vagy árva. Próbáltam-e egyengetni és miképpen az ő életben való boldogulásának útját?

Sokat szoktunk panaszkodni az özvegy papnék elhagyatottsága, nyomorúsága felett. Minden panasz jogosult és igaz, de tegyük fel őszintén a kérdést magunk előtt, hogy várhatjuk-e, hogy mások törődjenek, búslakodjanak az özvegy papnék nehéz sorsa felett, ha saját magunk olyan ritkán gondolunk egymásra és olyan édeskeveset törődünk egymással?

A papnék szövetségének egyik szép feladata lesz, hogy ezt a kérdést ébren tartsa és ápolja azt az igaz hitet, amelyiknek istentisztelete abban is megnyilatkozik, amit az apostol mond: Az árvák és az özvegyek gyámolításában.

Azt szokták mondani, hogy a keresztyén szeretet otthon kezdődik. Igaz. Ha valaki nem gyakorolja a szeretetet saját családtagjaival szemben, bizonyára nem fog a szeretet embere lenni a társadalomban sem. Kezdjük el ne csak szóval, de cselekedettel és valósággal saját magunk között az igazi szeretet gyakorlását. Ez legyen a mi hitünknek, őszinte istentiszteletünknek szép bizonyossága.

A lelkésznék szövetsége.

A lelkésznék szövetségének megalakítását, mint arról beszámoltunk, a sepsiszentgyörgyi nőszövetségi konferencia 1942 nov. 6-án elhatározta és az alakulás előkészítésére kiküldötte Vásárhelyi Jánosné, dr. Tavaszy Sándorné és Kádár Gézané részvételével a konferencián résztvevő esperesnéket.

A konferencia azt is elhatározta, hogy ez a bizottság csatlakozásra kéri fel az összes esperesnéket azzal, hogy az esperesnék saját egyházmegyéjük területén szervezzék meg és készítsék elő a lelkésznék szövetségének egyházmegyei osztályát, valamint hívják fel a szövetségbe való belépésre egyházmegyéjük területén az összes lelkésznéket.

Az ügy érdekében az előkészítő bizottság nevében Vásárhelyi Jánosné, dr. Tavaszy Sándorné és Kádár Gézané az alábbi felhívást bocsátomák közre:

Kedves Testvérünk!

A sepsiszentgyörgyi egyházkerületi nőszövetségi közgyűlés alkalmával a lelkésznék részére is konferenciát tartottunk és a konferencia résztvevői egyhangú lelkesedéssel határozták el, hogy megalakítják az Erdélyi Református Lelkésznék Szövetségét. A szövetség alakuló gyűlésének előkészítésével a jelenlevő esperesnékkel együtt minket biztalt meg.

A lelkésznék szövetsége három szép feladat szolgálatára kíván megalakulni. *Először* is a barátságos testvéri érzést erősíteni és ápolni kívánja a lelkipásztorok feleségei között és össze-

jövevelek, áldott találkozások rendjén megtárgyalni kívánja a lelkésznéket különösen érdeklő kérdéseket. Hivatásuk áldásos betöltése érdekében irodalmi és más úton megadni kíván minden szükséges útmutatást. Általában mind a testvéri érintkezés ápolása, mind a közös tanácskozások által szolgálni kívánja azt a célt, hogy a lelkésznék igazán hivatásukhoz méltó módon kapcsolódjanak be életükhöz munkájukba és úgy szolgálják egyházunk és nemzetünk érdekeit. *Másodszor* a kölcsönös testvéri segítség által védeni és támogatni óhajtja a nehéz helyzetbe került lelkészi özvegyeket és árvákat. *Harmadszor* egységes elhatározás mellett támogatni kívánja és előmozdítani a Református Nőszövetség céljait és azoknak hathatós szolgálatát.

A konferencia határozatilag kimondotta, hogy minden egyházmegyében felkéri az esperesnéket, hogy a lelkésznék szövetségének megalakítását vegyék gondjukba és tájékoztatván a kérdés nagy jelentőségéről, hívják fel egyházmegyéjük összes papnőit a Lelkésznék Szövetsége egyházmegyei osztályának megalakítására.

Szeretettel kérünk fel azért, hogy szíveskedj ezt a munkát beindítani és papnétársainkat felkérni a megalakuláshoz való csatlakozásra. Úgy gondoljuk, hogy a szövetségnek az a papné lenne tagja, aki a szövetség céljaihoz évi 10 pengő tagsági díjjal hozzájárul. A tagsági díjat a lelkészi özvegyek és ellátatlan kis- és nagykorú árvák támogatására fordítandók. A szövetség alakulógyűlését a jelentkezések számbavétele után tartanók meg megfelelő program mellett. Cluj / Central University Library Cluj

Jelen megkeresésünkkel kapcsolatban szeretettel kérünk arra is, hogy szíveskedj számba venni és megállapítani, hogy egyházmegyéd területén kik a lelkészi özvegyek és ellátatlan árvák és ezeknek névsorát lakásuk pontos megjelölése mellett velünk mielőbb közölni.

E nagyjelentőségű ügynek hathatós támogatását jóságos figyelembe ajánlva, testvéri szeretettel küldjük üdvözlésünket. Egyben kérünk arra, hogy e levelünkre adandó részletes válaszodat legkésőbb folyó évi április 15-ig nekünk a következő címre: Vásárhelyi Jánosné, Kolozsvár, Király-u. 51 — megküldeni szíveskedj.

Dr. Vásárhelyi Jánosné.

Dr. Tavaszy Sándorné.

Káddár Gézné.

H I R E K

Igazgatótanácsi ülés. Igazgatótanácsunk január 28-án tartott ülést gróf Teleki Arctur főgondnok elnöklete alatt. A püspök részletesen ismertette egyházunk helyzetét és beszámolt arról, hogy az elmúlt év második felében élesen jelentkező reverzális-harc egyházunkra nézve milyen eredménnyel zárult. Megállapította, hogy bár még nem állanak rendelkezésünkre pontos adatok, de az eddigi adatok és tájékoztatások szerint egyházunk tisztességgel

megállotta helyét a küzdelemben és úgy látszik, hogy a vegyes házasság kérdésében elfoglalt korrekt és az erdélyi hagyományoknak is megfelelő álláspontunk a vegyesházások nagy részénél megértésre talált. Szükséges azonban éberren vigyáznunk, mert a katolikus egyház tovább is folytatja az ezután megkötendő házasságoknál is éles harcát ellenünk. A papnék nagy segítséget nyújthatnak ebben a küzdelemben, ha gyülekezetükben a készülő vagy jelentkező vegyesházasságra lépőket, különösen a leányokat, idejében és jóindulatulag figyelmeztetik egyházunk iránti kötelességükre.

Árvaházunk kérdése. Nagy gonddal és lelkes szeretettel létesített árvaházunk Dél-Erdélyben maradt. Szászvároson most is fenntartják délerdélyi testvéreink az árvaházat és nekünk nincsen árvaházunk. A kérdés megoldását mi sem halogathatjuk. Szó van arról, hogy az orbai egyházmegyében, Zágomban, nyissuk meg az árvaházat. A tavasz folyamán a helyszínen fogjuk megvizsgálni a kérdést és igyekszünk megfelelő megoldást találni. A lelkésznéket arra kérjük, hogy a kérdést tartsák napirenden és hogyha gyülekezetükben vannak teljesen árva gyermekek, a lelkészi hivatal útján tegyenek a püspökségnek jelentést, hogy pontosan lehessen megállapítani, hogy körülbelül hány árváról kellene az árvaház megnyitása rendjén gondoskodni.

„Az Én Kicsinyeim“. Az „Én Kicsinyeim“ című gyermeklapot egyházközségünk iratkeresztése vette át és ezután a kerület gondoskodik az egyetlen gyermeklapunk kiadásáról. A lapot ezután is dr. Gönczy Lajos theol. igazgató szerkeszti és az ő személye biztosítja arra, hogy e jól bevált gyermeklap ezután is áldásos munkát fog végezni. Kérjük a lelkésznéket, hogy az iskolás gyermekek között terjesszék és ajánlják a lapot és különösen a szülők figyelmét hívják fel arra, hogy mennyire hasznos lehet gyermekeik számára az „Én Kicsinyeim“ olvasása.

A nőszövetség utazó titkárának látogatása. Az egyházközségi nőszövetség bűzgő utazó titkára, Józsa Klára, január hó folyamán meglátogatta a görényi és udvarhelyi egyházmegyék nőszövetségeit. Közlebről a bekecsaljai egyházmegyében keresi fel nőszövetségeket. A titkár mindenütt előadásokat tartott, ismertette a nőszövetség munkásságát és lelkesen és szép eredménnyel terjesztette a nőszövetség lapját, a „Református Családot“. Kérjük a lelkésznéket, hogy gyülekezeteikben a maguk részéről is tegyenek meg minden lehetőséget a Református Család terjesztése érdekében.

Ravasz püspök pásztorlevele. Ravasz püspök pásztorlevelet adott ki, amelyben különösen arra hívta fel a figyelmet, hogy nyugtalanító, hamis hírek terjesztésétől tartózkodjunk és magaviseletünkben távolítsunk el minden aggodalmaskodást, rémlátást. Hála Istennek, írta, kisebb volt a veszteség, mint a milyenről a hír beszélt s hadseregünk új állásokban régi vitézséggel s halált megvető bátorsággal vívja harcát. Sok elveszettnek hitt fiunk megkerült s a visszavonulásra kényszerített Tél hiába ontja utolsó dühét, a Tavasz jönni fog. Erre az intelemre és erre a biztatásra itt Erdélyben még inkább szükség van.

A család jelentősége a mai nevelésben.

1. Egyetlen nevelési rendszer sem volt, amely a családnak a nevelésben való jelentőségét teljesen tagadta vagy a családot a nevelésből kizárni akarta volna. Legfeljebb csak bizonyos körre akarta szorítani és bizonyos feladatok elvégzését utalta a hatáskörébe, aszerint, amint a nevelés kitűzött célja ezt a különböző rendszerekben megkívánta. Még az is, aki legkevesebb szerepet tulajdonított a családnak, mint nevelő közösségnek, az individualizmus nevelési iránya, s amely a gyermeket a családi hatásoktól függetlenül akarta nevelésben részesíteni, ha mást nem, a nevelőt állította úgy oda, mint aki a család hatásait és munkáját pótolja a gyermek számára, amint ezt Rousseau-nál látjuk, ugyanez az individualista gondolat pedig Ellen Key-nél már keserűen panaszodik afelől, hogy a család elvesztette a maga hatását a gyermekre s az otthontalanságban látja azt a legnagyobb veszedelemet, amely miatt a gyermek nem élheti azt az életet, amit neki kellene.

A család nevelői szerepének megcsökkenése és lassú eljelentéktelenedése tulajdonképpen az iskolai nevelés előtérbe lépésével, sőt az iskolázásnak az állam hatásköre alá kerülésével kezdődik és folytatódik. Minél inkább igyekezett a modern iskola a gyermek életének minden irányú befolyásolására, minél inkább vette a maga feladatai közé az állam, sőt sok helyen kizárólagos feladatává a népoktatás és nevelés munkáját, annál inkább várt a család, mint nevelő közösség másodrangúvá vagy éppen jelentéktelenné ebben a munkában.

Sokat lehetne arról beszélni, hogy ez mindkét oldalon, úgy a család, mint másrészt az iskola és az állam oldalán bekövetkezett változások miatt állott elő. Egyrészt azt is lehet mondani, hogy a család engedte át mind fokozottabb mértékben a nevelés munkáját a rajta kívül álló szerveknek, másrészt azt is, hogy ezek léptek mind nagyobb területet foglalva le, a család nevelői munkája helyébe. Az első jelenség is világos, mert a családi életnek különösen az újabb korban beállott változásával, azt is mondhatnánk a családi élet régi formájának megbomlásával, hiányozni kezdett a családi élet azon zárt és közvetlen közössége, amely a nevelésben éppen a legnagyobb hatású volt. Az élet a család zárt és benső köréből mindjobban irányult kifelé a társadalmi élet irányába, kitágult az érdeklődés, különféle érdekek, szempontok, események és felfogások állottak a család tagjai közé s állítottak olyan válaszfalakat, amelyek a tagok közti benső kapcsolatot megbontották s a családnak nem volt elég összetartó ereje arra, hogy

összefűzze és egyben tartsa azokat, akik hozzája tartoznak. Még szívesen is vette, ha más veszi át a gyermek nevelésének gondját s könnyelműen bízta rá azt az iskolára, társadalomra, utcára, mozira, szóval mind olyan tényezőkre, amelyekre neki hatása nem volt, viszont az itt kapott hatásokat nem tudta a gyermek lelkében irányítólag feldolgozni.

Másik oldalon az is kétségtelen, hogy a társadalmi és állami élet folyton fokozódó erővel vette igénybe a gyermek nevelésének minden oldalát és állandóan szaporodtak azok a hatások, amelyeket a gyermek inkább az iskolából, a társadalomtól, az őt kívülről körülvevő élettől kapott, mint a család életétől. Most már nem arról volt és van szó: mit kíván a család az iskolától, milyen igénye van azon nevelő és irányító szervekkel szemben, amelyek között a gyermek jár, a családnak, hanem fordítva arról: mi az igénye az iskolának, az államnak, a társadalomnak a családdal és annak nevelő munkájával szemben. A gyermek érdeklődése, felfogásának, gondolkodásának irányítása, lassanként teljesen átcsúszik a család hatásköréből más szervezetek hatáskörébe, főleg az államéba, amely mind jobban akarja polgárai élete egész irányítását a maga kezébe venni.

Ez a folyamat lassan, de következetesen folyik és a mai álam, nemcsak Európában, hanem mondhatni az egész világon, már a gyermekre nézve éppen olyan totális igénnyel lép fel, amilyent eddig a család gyakorolt. Ezzel az jár, hogy nemcsak a család nevelői szerepe hanyatlik jelentőségében, hanem a család egész élete és feladata szűkebb körre szorul.

2 Ha most ezt a helyzetet nézzük, komolyan számot kell vetni vele: van-e jelentősége egyáltalában a családnak a nevelés munkájában? Nem kell-e azzal számolnunk, hogy ez a közösség ebben a munkakörben elvesztette a hivatását, hogy más, az ő munkáját sokkal jobban elvégző szervek léptek a helyébe ebben a munkakörben, neki pedig megmaradt a gyermek gondozásának az a feladat, amely csak a táplálásra, az első időkben és években való gondviselésre terjed ki?

Az, hogy a család köteles a gyermeket nevelni, nem ennek a társadalmi közösségnek önmagától származott vállalkozása, hanem Isten akarata, amely akarat az ember életét a családi közösségbe helyezte bele. A gyermek a szülőkre van bízva, amint ezt Isten Igéje többször is megmutatja, sőt magában abban, hogy Isten magát mint Atyát jelentette ki s az emberek egymásközi viszonyára nem a barát, munkatárs, bajtárs, vagy polgártárs viszonyt, hanem a testvéri viszonyt és kapcsolatot határozta, maga mutatja, hogy a család jelentősége a gyermekekért való felelősség és azok nevelése tekintetében, Isten törvénye szerint vitathatatlanul fennál.

Három eset állhat elő, amikben a család ezt a hivatását nem tudja, vagy nem akarja végezni. Az egyik az, ha saját maga feladja ezt a kötelességét. Sajnos, ez a jelenség a mai családnál,

anélkül, hogy ezt esetekkel és hivatkozásokkal bizonyítanánk, mindenki tudomása szerint, tapasztalható. Csak végig kell nézni a modern regényeket, ezek között pl. a népi írók regényeit, főleg önéletrajzi regényeit, hogy lássuk, milyen kevés ezekben az ott leírt élelsorsokban a család irányító szerepe. A családnak ez a kötelességmulasztása, akármennyire okozzák is ezt, de nem mentik, a külső körülmények, olyan bűn, amelynek súlyos következményei lesznek az egész felnővekvő nemzedék életében. A másik eset az, mikor a család alkalmatlanná válik a gyermek nevelésére, mikor megromlik, a szülők felületessé válnak, tehetetlenekké és alkalmatlanokká a nevelés munkájára. Ez szintén fennál: nagyon sok olyan családot ismerünk, ahol a szülők hanyagsága, felelősség elől való kitérése, erkölcsi lazasága nemcsak közömbös, de egyenesen rontó hatást gyakorol a gyermekre. A gyermek kényeztetése, vagy a vele való nem törődés, a szülők olyan életberendezése, amellyel csak a saját érdekeiket nézik, a gyermekáldás korlátozása vagy megszorítása kényelmi szempontokból, súlyosan rongálja meg azt a közösséget, amelyben a gyermek megkaphatná az első és döntő hatásokat. A harmadik, hogy a szülők kezéből más hatalmak veszik át a gyermek nevelését s még azt a kevés hatást is lehetetlenné teszik, amit a család adhatna, szintén látható és azt mondhatjuk, hogy ez azon közösségek részéről olyan súlyos átvállalása a családra háruló kötelességnek, amelynek a következményeit kiszámítani sem lehet, s amelyek akkor fognak majd teljes erejükben meglátszani, mikor hiányozni fog nagy lelki válságok és változások között az az állandó és szilárd bázis, amit egy léleknek a családi nevelés adhat.

Ez nehézségek ellen három oldalon kell védekezni: Először fel kell ébreszteni a családban a felelősséget a gyermekért, másodsor nevelni kell a szülőket a nevelés munkájára, harmadszor, alá kell építeni a társadalmi és állami nevelés munkáját egy megújult, öntudatos, komoly és keresztyén családi nevelés munkájával. Ennek a három feladatnak együttes végzése tudja csak a jövő nevelés biztonságát, alaposságát és mélységét biztosítani.

I. L.

VASÁRNAPI ISKOLA

A vasárnapi iskola adminisztrációja.

Mint minden munkának, a vasárnapi iskolai munkának is vannak olyan szervezeti feladatai, amik nélkül a munka nem állhat meg. Nem lehet ugyan azt mondani, hogy ha a vasárnapi iskolából ez a szervezettség hiányzik, akkor az egész munka hiábavaló, de lehet mondani azt, hogy e nélkül a munka nem tudja kifejteni azt a hatást, amit kell. Ha csak azt tesszük a vasárnapi iskolában, hogy a gyermekeket vasárnaponként összegyűjtjük, nekik a kijelölt bibliai történetet megtanítjuk, az aranymondást megmagyarázzuk, az éneket velük elgyakoroljuk, kétségtelen, hogy akkor is tettünk valamit. A gyermek lelkében az ott hirdetett Ige gyökeret verhet és meg is foganhat, gyümölcsöt teremhet. Mégis, hiányzik ebből a munkából az, ami az igehirdetést erősebbé, hatékonyabbá teszi és megrögzítheti. Nekünk azonfelül, hogy hirdetjük az Igét a gyermekeknek, még arra is kell gondolnunk, hogy segítsük a gyermeket az Ige megtartására és abban való megmaradásra. Ezt pedig a vasárnapi iskolai munka szervezésével lehet elvégezni.

Ezért a vasárnapi iskola nemcsak heti egyszeri alkalom a gyermekeknek szóló igehirdetésre, hanem állandó munka a gyermekek gyülekezetében, a gyermekek pásztorációjának, ahogy szokták másképen mondani a gyermekmisszióknak egyik formája. Ha ezt a vonását elhanyagoljuk, akkor csak felét végeztük el annak, ami ennek a munkának feladata.

A vasárnapi iskolában a gyermekek egy csoportban vannak együtt. Az, hogy van egy ilyen csoport, s abba ők beletartoznak, igen jelentős dolog. A csoportban érzi meg először a gyermek, mint egy kisebb közösségben, annak a valóságát, amit gyülekezetnek nevezünk. Az iskola, még a református iskola is, ilyen gyülekezeti jelleget nem hordoz ilyen tisztán magában, mint a vasárnapi iskolai csoport. Fontos tehát az, hogy a csoportot össze kell tartani, a gyermekeket arra kell nevelni, hogy a csoport közösségének tudata benne kialakuljon és megerősödjék. A csoportnak vannak tagjai és van egy vagy több vezetője. Ezek egytűvé tartoznak és el nem választhatók egymástól, mert a vezető annak a csoportnak mintegy lelkipásztora, a gyermekek a gyülekezet tagjai. A vezetőnek tudnia kell, hogy a csoporthoz tartozik, nemcsak néha, hanem mindig, azzal neki lélekben egynek kell lennie, közösséget kell éreznie.

A csoport összetartását a tanítási órákon kívül más módon is világossá kell tenni. A csoportnak legyenek közös kérdései, munkái, feladatai és szolgálata. A csoport végezheti a gyülekezetben bizonyos olyan munkák szolgálatát, amelyeket a gyermekek is vállalhatnak. Ezenkívül lehetnek a csoportnak sajátos feladatai, mint gyűjtés az árvaházra, külmiszióra, szórványmunkára, mint gyermekiratterjesztés stb. A csoport tagjai személyesen kell hogy kapcsolódjanak a vezetőhöz, ahoz érezzék közel magukat, bajukat, gondjaikat, kérdéseiket mondják el neki, ő hallgassa meg azokat és igyekezzék segíteni rajta. Találkozzék a csoportja tagjaival hétköznapiokon is, ha arra alkalom nyílik, vagy keressen rá alkalmat. Ezért nagyon fontos, hogy a gyermekek meglátogatását a csoport vezetője el ne mulassza, sőt buzgón gyakorolja. Igyekezzék igazán pásztora lenni a gyermekeknek s egyúttal azoknak is, akikhez a gyermekek közel állanak. Hogy milyen alkalmak nyílnak így a vezetők előtt a szülők és otthonok meglátogatásával az Ige szolgálatára azok között, akikhez esetleg más gondozás nem érhet el, hogy mennyi erőt, vigasztalást, tanácsot és segítséget vihetnek így azoknak, akik a maguk mindennapi életében ezektől ki vannak zárva, mennyi esetben hirdethetik az Ige tiszta üzenetét azoknak, akik a maguk felfogását megbízhatatlan sőt káros forrásokból merítik, nem is kell részletezni.

A vasárnapi iskolai szervezet külső eszközei most már azok, amiket mostanában sajnos, sok helyen elhanyagolnak. Ilyenen az, hogy a tanításokról / pontos nap ötekkély vezetőny amelyben legyen benne a gyermekek névsora, a tanítás aznapi anyaga, az aranymondás, ének, legyen feljegyezve az, hogy kik hiányoztak, hogy azoknak utána lehessen nézni, szóval mindaz, ami a munkára nézve annak áttekinthetése szempontjából fontos. Az ilyen naplóra minden vezetőnek szüksége van, enélkül a munka időleges, esetleges, tradíciólan vállalkozássá lesz.

Nagyon fontos eszköze a munka szervezetének a vezetők időnkénti találkozója is. Ahol lelkipásztor vezeti a vasárnapi iskolát, persze előkészítő órát nem kell neki tartani — de kell előkészítő órát — de ahol más, vagy pedig többen vezetik, ott a vezetőknek időnként találkozniuk kell. Meg kell beszélni a munka menetét, a tapasztalatokat, közös munkát a csoportok között, találkozást az összes csoportokkal, a gyermekek meglátogatásában szerzett tapasztalatokat, szükségeket, amelyek az egész munkát érintik stb. Ilyen időnkénti találkozások nélkül a munka elszavad, egyes csoportok munkája a többiektől elszakad, atomizálódik és szakadozottá lesz. Az ilyen megbeszéléseket, ha több vezető van, legjobb előkészítő órákon tartani, ahol arról is beszélhetnek, hogy milyen kérdések azok, amelyeket minden csoportban egy-egy tanítás alkalmával a gyermekek előtt meg kell említeni.

Vasárnapi iskolai munkánk megelevenítése és elmélyítése szempontjából éppen az adminisztrációnak itt elmondott s el nem mondott szempontjai és feladatai nagyjelentőségűek. I. L.

Vezetőtanfolyamok és konferenciák.

Minden munkának az a tulajdonsága, hogy benne mélyülni, újabb kérdéseket meglátni, vagy régibb kérdéseket újrafelvenni, nélkülözhetetlen szükség. Ezért nemcsak a „jó pap tanul holtig” hanem a jó vasárnapi iskolai vezető is, még akkor is, ha az pap. Éppen ilyen nagy szükség azonban az is, hogy erre a munkára újabb és újabb lelkeket nyerjünk meg, hogy még többen és még inkább nyerjenek indítást a gyermekekkel való foglalkozásra. Ma már több középiskolánkban is, fiúk és leányok vállaltak az IKE és a Leányszövetség keretében munkát a gyermekek között és sok olyan csoport van városokban, amelyeket középiskolás tanulók vezetnek. Ezeken kívül is szükség van azonban egyrészt arra, hogy több vezető legyen, másrészt arra, hogy a jelenlegi vezetők is haladjanak a munka kérdéseiben.

Ennek eszköze gyanánt már régebben is vasárnapi iskolai vezető tanfolyamokat és konferenciákat tartott az egyház. Most újból szükség van arra, hogy ne csak néhol és némely vezető, hanem sok helyen és lehetőleg az összes vezetők részveghessenek ilyen konferenciákon. Ezért szükséges lenne, hogy nagyobb központokban, több egyházmegye részére lehessen vezetőtanfolyamokat és konferenciákat tartani.

Az ilyen konferenciákon elsősorban elvi és a munka lényegére vonatkozó kérdésekkel kell foglalkozni. Aztán, hogy mi a jelentősége a Bibliának, a hitvallásnak, az egyháznak a munkára és a vezetőre nézve, hogyan kell a Bibliának és hitvallásnak érvényesülnie a munkában, el egészen a gyakorlati kérdésekig, amelyek a munka módszerét, nehézségeit, a szervezet kérdéseit illetik.

Szükséges az is, hogy gondoskodjunk olyan vezetőkről, akik erre a munkára teljesen odaszentelhetik magukat, mert másféle munkájuk az egyházban nincs. A lekipásztor, a tanító, aki egész héten át a gyermekekkel van elfoglalva, vagy éppen vasárnap, amikor ez a munka folyik, két-három istentiszteletet kell végezzen, sokszor képtelen a munkára vállalkozni, s ha megteszi, sokszor fáradtan teszi. Egyházunk nem lelkész és tanító tagjai között kell keresni olyanokat, akik szívesen, Isten Lelkétől indítattva veszik kézbe ezt a munkát. Az ilyeneket a lekipásztor kérje fel, irányítsa, adjon neki támogatást és segítséget s főképen küldje el olyan tanfolyamokra, ahol a munka kérdéseivel megismerkedhetnek. Akik már dolgoznak, azokat állandóan tartsa szemmel, segítse, adjon és ajánljon nekik könyveket, amelyekből tanulhatnak, megismerhetik egyházunk hitét, munkáját, elmélyülhetnek személyes életükben is, s így a munkára alkalmasabbak lehetnek. Nagyon helyes lenne, ha éppen ezt a lapot is odaadná nekik olvasni, mert ebben sok olyan gondolatot találhatnak, ami munkájukat mélyebbé teheti megkönnyítheti.

A vasárnapi iskolai munka nem egy mellékes és felesleges munkája az egyháznak s így a gyülekezetnek sem. Nem mellékes, hogy mi történik azokkal a gyermekekkel, akik reánk vannak bízva. Ezért magának az egyházközségnek érdeke, hogy a vezetők eljussanak olyan tanfolyamokra, ahol hitük és munkakészségük erősödhetik s hozzájussanak megfelelő eszközökhöz. Az egyházközség tehát jól teszi, ha segítséget nyújt ebben a vezetőségnek.

A Központi Misszió Iroda a múlt hetekben egy kérdőívet küldött szét minden vasárnapi iskolának, amellyel tájékozódni akar a munka menete és állása felől. Ezek közül azok, amelyek visszaérkeznek, mutatják meg, hogy hol van az igazán komoly vasárnapi iskolai munka s ezek külön nyilvántartásba fognak vétetni. Reméljük, hogy nemsokára lesz olyan munkásunk is, akivel ezt a munkát állandó kapcsolatfartás útján figyelemmel tudjuk kísérni és a szükséges segítséget központilag is meg tudjuk nekik adni. Addig is, a munka folytatása és elmélyítése sürgős szükség gyanánt áll előttünk.

I. L.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A szerkesztőség csak az ismertetésre be-
küldött theologiai és pedagógiai munkák
ismertetését vállalja.

Dr. Koncz Sándor: Hit és vallás.

*A magyar református vallástudományi theologia kibontakozás és hanyatlása.
Debrecen, 1942. I—VII + 152 lap.*

Ebben a nagy irodalommal és áttekintéssel megírt könyvben Koncz Sándor a magyar református egyház utolsó másfél szd.-nak vallástudományi és theologiai törekvéseiről *theologia-történetet* ír. Ezt két korszakra osztja. Az egyiket a francia forradalomtól az első világháborúig, a másikat a két háború közé eső időre számítja. Csak elvi álláspontot tartalmazó műveket dolgoz fel. Módszerét tudományosnak, önállóknak, egyéninek és oly reduktív eljárásnak igéri, mely a theologia-történeti gondolatcsoportok szinoptikus összefoglalását tartja szem előtt. Ennek megismerésére kevés rendszerező mű, annál több theologiai folyóirat áll rendelkezésre. Szigorú tárgyyszerűség mellett korlársak értékelésével is foglalkozik. Módszere legmélyebb kérdéseit tekinti azt, hogy vallástudomány és theologia nem azonosak. A hovatartozás kiderítése érdekében magukat a theologusokat szólaltatja meg, az értékelés habozása az értékelte tényleges ingadozását jelenti. Tárgya szempontjából a két korszak ellentétes szellemiségét „filozófia és apokalipszis”, ellentétes theologiai magatartását pedig „vallás és hit” címek alatt foglalja össze, mely megállapítások anyagának áttekintését horizontálisan és vertikálisan is biztosítják. A filozófia és vallás metafizikai szükségérzet nélkül hipotézisre épített, a személyes Istent a megistenített emberesszennnyel pótolta, a dolgok mértékétül az emberi ész tette. Erre csak a világháborúval bekövetkezett csőd jöhetett. Ebből a belső zavarból az *apokalipszis látásmódja* és a hit nyújtott menekvést. Ez a látásmód a valóságos, bűnös embert keresi. A szellemi és lelki krízisben az apokalipszis valóság és létismeret, adventi időszak és magatartás. A hit a *válság* elismerése és a *válság* felismerése a csodában: Krisztusban. Filozófia és apokalipszis, vallás és hit lényegbeli ellentét. A theologiai irányok megítélését a reformátori theologia principiális igazsága: a *kijelentés* alapján végzi. Hazai viszonylatban is négy theol. irányvonalat: I. a kritikai, II. a közvetítő, III. a tradicionális, és IV. a kijelentés, vagy Ige-theologiat különböztet, illetve használja fel gondolatcsoportosításra. A három elsőt vallástudományi theológiának nevezi, mint amely nem a kijelentésre épül, ahhoz csak viszonyul, történeti záró dátuma az első világháború. A **kritikai theologia** a racionalizmusban, a romantikus theológiában és liberálizmusban érvényesül. A filozófia, mint létezési alap a kijelentés helyére a mindent

magyarázó észti teszi, mely megmondja, "hogyan Isten milyen lehet, és milyen legyen.

A magyar racionális teológia a hasonnevű németnek édes gyermeke: felvilágosult ész-theológia; magyar különlegesség: a rendszertelenség és következtelenség. A pietizmussal és az ortodoxiával is érintkező személyiségeket főzofus-racionalisták, bibliakritikusok és vulgáris racionalisták csoportjába foglalva bőven tárgyalja. A schleiermacheri érzelmi aktusokra épülő magyar romantikus teológiát csak árnyalatkülönbségnek tekinti. A liberális mus külső gyakorlati magatartás, teológiailag nem más, mint a racionalizmus elveinek szabad és következetes érvényesülése, a keresztyénségnek a tudománnyal egybehangozóan való magyarázása, lényegében a teológiai vizsgálódásnak a filológia-történeti kritikától vezetett s valamelyik filozófiával, vagy világnézettel egybehangolt munkamódszere. A magyar liberális mus a külföldinek tartalmilag hű mása, külön karakter nélkül. Egyik bázisa a tudomány, a másik a történet. A teológia mint fejlődéstudomány, a keresztyénséget a vallásos fejlődés legmagasabb fokán véli megragadhatónak. ész hittel, dogmák mellözésével. A haladás e bűvöletében istenné nőtt az emberi szellem. — **A közvetítő teológia** a reformátorok tanára támaszkodik, de a filozófiának minden pozitív megállapítását értékeli. Magyar megfelelőjének nincs öntudata és egysége. Az ébredő teológiában az élő keresztyénség építő jellege jut kifejezésre. Sajátosan magyar teológiai különlegesség a kritikai liberális mus. — **A tradicionális teológiát** a bibliai hit megőrzése és a konfesszióhoz való hűség jellemzi. Magyar alakja *modern ortodoxia* néven a legönálabb magyar teológiai iránynak tekinthető, tartalmilag inkább a magyar református mult örökségét értékeli. — Az *egyházias kálvinizmus* az első telenedett ortodoxia következménye. Bonyolult vallástudományi és teológiai szempontból kiforrotlan irányzat több árnyalattal. — A *történeti kálvinizmus* a református teológiát és az egyházi életet a dogmákból következő etikai konzekvenciákra építi. Világnézete zárt. Dogmatizmusa és életprogrammterve között nincs harmonia. — A *lelki kálvinizmus* Kálvin ortodoxiájával méri magát: az Ige testé — tehát nem betűvé — lett. Vele indul meg a magyar teológia kopernikuszi fordulat, mely evangéliumi keresztyénséget és kijelentésre alapozott teológiát akar. A lelki kálvinizmus öntudatos teológiai állásfoglalása az Ige-theológiában érvényesül. — Az **Ige-theológiában** az alap és a norma a reformátorok által újra felfedezett kijelentés, melyre a teológia ráépül, melyet az Írás ősi, egyetlen kizárólagos és örök principiumában fogad el, és amely mint az apokalipszis bizonytalanságából kipattanó pálfordulás, paradox ellentmondásával pontot tesz az eddigi teológiai fejlődésre. Magyar teologusaink egy része a vallástudományi teológiából kiábrándulva lett barthiánus, dialektikus, vagy egzisztenciális teologus; egy valamivel fiatalabb nemzedék „teológiai mult” nélkül lett a dialektikai teológia híve, végül vannak Ige-teologusok „önálló felismerés alapján”. — Az Ige-theológia a teológia és a filozófia alappincipiumainak különbözőségét mutatja fel. A filozófia az embert kutatja, a teológia Isten kijelentésére hallgat. A filozófia a *válság* tudománya, a teológia a *váltság* realitása, a különös kijelentésről való rendszerező biznyságtétel, egyházi tudomány, az Igeről való tudományos biznyságtétel, vagyis prófétai teológia, melynek prófécijája a „predesztinációból az eszkatológia felé mutat, hogy a keresztyénség adventi-vé lehessen.

Konc Sándor könyve jó *horizontális* tájékoztató Hosszmeteszben adja a magyar theologiai szelleu útját az utolsó 150 esztendőben. De ennél értékesebbek a *keresztmetszetek*, mert ezekben szemlélhető a theologiai gondolkozás Ezért teszi az olvasóra azt a benyomást, mintha figyelme csak pázmára járna. A legjellegzetesebb éles fordulókön, kiálló pontokon jár, lehetőleg úgy, hogy ne az emberek, hanem a theologikum lássék, még ha ez nem is sikerül mindenütt Gerincvonalon járni és mindent annyinak és olyannak látni, amennyi és amilyen, igen nagy igény is volna az úttörő theologia-történetíróval, a rendszerben gondolkozóval szemben, akinek minden pillanatban új rendszerárnyalatokkal, vagy éppen rendszertelenséggel kell vesződnie. De munka közben meg kell vala éreznie, hogy ez az alig fogható, egymásra hányt gondolathalmaz arról tesz tanúságot, hogy a magyar theologiai irodalom szükségéből haragra született, polemikusan és apologetikusan túlteng, mert állandóan harcban álló egyháza sohasem jutott arra a theologiai mélypontra, amelyet az elvi megnyilatkozások felmutatnak. Ez az oka annak, hogy a magyar theologia aránylag igen keveset foglalkozik rendszerrel és módszerrel és mammuthkiadványok helyett inkább folyóiratirodalmat termel, nagy kérdések sorsát azonnali állásfoglalások döntőnek el. Irányismertetéseknel nem döntött mindenütt élesen, amiből vitaanyag lehet. Pl. modern ortodoxia — lelki kálvinizmus és Ige — theologiai vonala, melyet az „önálló felismerés alapján“ befutoltak keresztvezhetnek És ha bevezetése, filozófia és apokalipszis, vallás és hit általános tájékoztatója igaz, mert igaz, nem szükséges egy ilyen állandó hatáscserében élő korban hangsúlyozni az önálló felismerést, vagy aztán mégsem olyan éles a két háború közti theologiai pálfordulása? Az a nemzedék, amelyik már két három irányt élt és átesett a pálforduláson, beszéljen fog figyelni a könyvben, de néha akaratán kívül tévesztő színopsziszaira.

A könyv indít és vádol is Milyen jó volna a theologia egyes tudományágainak a történetét olvasni, állandóan kéznél tartani. Igaz, hogy nem olyan régen még minden theologiai diszciplinának az első, elengedhetetlen fele theologia-történetfele volt, de nagyon liberális, nagyon egyéni értékű volt csaknem valamennyi. Vagy igen hasznos volna magunk előtt látni pl. a tradicionális theologia-történetet, vagy az írásmagzarázat történetét. Ha a tudományágak vagy a történetileg határolt tájak theologia-története Koncz Sándor előtt állott volna, nem egy helyen más eredményekre jutott volna. Vádol és arra kényszerít, hogy theologiai gondolatokat tartsunk az Ige mértéke alá — testvéri munkaközösségben. Mert valahol munkaközösségben ellenőrzik egymást az egyház munkásai, ez a könyv nélkülözhetetlen. Ahol önállóan ír, jó tőmondattai a legnehezebb megfogalmazásokon és legnehezebb meredélyeken is bravurosan átgélik. Magyar theologia — magyarul. Ez is úttörés. Ezt is köszönjük.

Hisszük, hogy egy második kiadásban a hégagok kitelnek és a 123. lappon jelzett utalás helyett ide teszi és nem mellőzi a világháború utáni theologia részletes áttekintését még akkor sem, ha ismét. Ismételve is szívesen látjuk és olvassuk írásait, azért, hogy egésznet lássunk zilált részek helyett.

N. A.

László Dezső: Nép, nemzet, lelkipásztor.

Az Igazság és Élet füzetel. 28. sz. Debrecen. 1942.

Azok a kérdések, amelyek ebben a füzetben vannak tárgyalva, a mai lelkipásztori élet és munka legfontosabb kérdései közé tartoznak. Tulajdonképpen két dolgozatban tárgyalja ezeket László Dezső: Az új népiség a református theologia megvilágításában, és A magyar református lelkipásztor nemzeti szolgálata címen. Az elsőben tisztázza a népiség gondolatának történeti előtérbe nyomulását, először Eárópa államaiban, majd Magyarországon, aztán ugyanígy a világháború után. Megállapítja, hogy tartalmában három tényező határozza meg: művelődési, társadalmi és gazdasági, és vizsgálja nemzetpolitikai szempontból ennek értékét és hiányosságait. Theológiai vizsgálata során megállapítja, hogy az egyház feladata az Ige hirdetése. Az Igének a népiség gondolata iránt is van mondanivalója, egyik oldalon az, hogy az Ige szolgálatát semmiféle ilyen szempont miatt nem szabad elhanyagolni, a másik oldalon, hogy az Igét azonban annak a népnek megismerésével és szolgálatával kell hirdetni, amely reánk bízott. A másik dolgozatban megállapítja, hogy a lelkipásztor nemzeti szolgálatának alapja az, hogy ő is tagja és pedig szolgálatra rendelt tagja a nemzetnek, majd hangoztatja, hogy az Ige szolgálata a legfontosabb nemzeti feladat, ennek folyamánya a helyes nemzeti önismeret és a nemzeti hivatástudatnak az Ige alapján való elmélyítése. Ma, amikor ezekről a kérdésekről olyan sokan beszélnek, nemcsak dilettáns, hanem veszedelmesen könnyelmű és felületes szölamokkal, ezek a tisztázások mindenkinek nélkülözhetetlenek.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I. L.

Biró Sándor: Falusiak a középosztályban.

Küldönienyomat a Magyar Szemle 1942. novemberi számából.

A kérdés, amivel ez a füzet foglalkozik, szintén egyike a mai közszájon forgó kérdéseknek. Milyen szolgálatot töltenek be a falusi környezetből a középosztályba felkerült egyének, hogyan lehet a középosztályt a faluból származókkal megerősíteni, hogy lehet biztosítani a falu számára a tehetségesek legbiztosabb részvételét a nemzet legfontosabb munkáiban is, ezek azok a kérdések, amelyekről ma sokat beszélnek. Biró Sándor kimutatja, hogy a faluból származó értelmiségek renjesen, ha előbbi nevelésük megfelelő, hoznak magukkal olyan értékeket, amelyek középosztályunkat meg tudják eleveníteni s el tudják mélyíteni. Szükséges, hogy ezt a szolgálatot értékeljük, annak lehetőséget nyújtsunk és igyekezzünk kiküszöbölni azokat a nehézségeket, amelyekkel a falusi származású értelmiségek, részben saját adottságaik, részben a társadalmi élet mai hibái miatt, találkoznak s amelyek meggátolják a magukkal hozott értékek kifejtésében.

I. L.

Legújabb kiadványok:

Kaphatók az „Ifjú Erdély” Iratterjesztésében.

Andrási Tivadar: Jézus. ára 4.— P.

Barth Károly és Barth Henrik: Szempontok a Szentlélekről szóló tanhoz.
Fordította: Kozma Tibor, ára 2.— P.

Kálvin János: Magyarázata Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához. Fordította: Rábold Gusztáv. Synoptikus I. kötet 6·50 P, II. kötet 6.— P, III. kötet 6.— P, IV. kötet 7.— P. Mind a négy együtt 24.— P. — Kapható még az Ap. Csel. magyarázatának I-ső kötete, ára 10.— P.

Juhász István: A reformáció az erdélyi románok között. 276 oldal, ára 6.— P.

W. Lüthi—Nagy István: Az eljövendő egyház. (Dániel próféta igehirdetése.) 2.— P.

Nagy Mózes E.: A nő az Ige mérlegén. 30 f.

„ **A négyes.** 30 fillér.

Kádár Géza: Ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Temetési beszédek. Szerző kiadása. 170 oldal, ára 6.— P.

Itt az Isten köztünk 1943. 1 P. 50 fillér.

IKE-tagkönyv, kedvezményes utazásokon is használható; a központ hivatalos kiadványa (csak 20-nál több példány rendelhető), ára darabonként —10 P.

Dr. Sebestyén Jenő: Mi a jegyesség?
ára 10 fillér.

A mi dalaink. VII-ik, legújabb kiadás, ára 1·20 P.

Zengjen Hálaének. X-ik kiadás (sajtó alatt).

Dr. Kiss Ferenc: Hogyan készüljünk a házasságra? ára 10 fillér.

Bántó Teresz: Ibolyavirág. Kis színdarab gyermekeknek egy felvonásban, dalbetéttel, ára 20 fillér.

Két színdarab. 1.— P.

Debreczeni László: A mi művészetünk. (Fatornyos hazából.) „Ifjú Erdély“ kiadása, 130 oldal, több, mint 50 illusztrációval. ára 3.— P. Egyszerűbb kiadás ára 2.— P.

Fiers Elek: Isten pénzügyei. III. kiadás, 30 f.

Mózes A.: Szabó Sári néni. II. kiadás, 40 f.

Ráday Pál: Lelki hódolás. Imakönyv, ára füzve 2.50, kötve 12.— P.

Sichelberger: A reformáció hősei. ára füzve 6.— P.

Minden magyarországi vallásos jellegű kiadvány kapható vagy beszerezhető az „Ifjú Erdély“ Iratterjesztésében. A „Soli Deo Gloria“ Szövetség és „K. I. E.“ minden még kapható kiadványa, az „Exodus“ kiadványai (Karácsony Sándor könyvei stb.), valamint a „Bethlen Gábor“ könyvkereskedés és a „Studium“ kiadványai eredeti bolti árukon kaphatók. Új szorgalmi képek, bibliai mondásos képeslapok nagy választékban kaphatók.

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS. — Felelős kiadó: BEKESS KÁROLY
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, Hitler-tér 13. Református Theologia.
Csekk száma száma: 72.276.

Jordáky-nyomda, Kolozsvár, Hitler-tér 13. — Felelős vezető: Jordáky Lajos.